

Een onderzoek naar drie dimensies van onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen en heteroseksuelen

*‘Veiligheid bereikt men niet door muren te bouwen, maar door deuren te
openen.’*
(Urho Kekkonen)

**Eveliëne Vossen
3635473**

**Master Vraagstukken van Beleid en Organisatie
Universiteit Utrecht**

**Begeleidster universiteit: Marieke van Schellen
Begeleidster stageplek: Elke Moons**

Tweede beoordelaar: Mark Veenbrink

27 juni 2014

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Na vijf maanden van hard werken is nu eindelijk het moment aangebroken dat ik dit eindproduct aan u mag presenteren. Bij aanvang van mijn stage waren de Olympische Spelen in Sotsji in volle gang. Deze Spelen stonden niet alleen in het teken van sport, ook de term homorechten passeerden regelmatig de revue. Het streven naar gelijke rechten voor iedereen, in binnen- en buitenland, vind ik een goede zaak. Hierbij hoort af en toe een kritische zelfreflectie. Ook in Nederland is de situatie voor homoseksuelen niet altijd even rooskleurig. Dit heb ik me in het verleden nooit zo gerealiseerd, wat dat betreft was het schrijven van deze scriptie een echte *eyeopener*.

Het schrijven van deze scriptie ging niet altijd even gemakkelijk. Daarom wil ik via deze weg mensen in mijn omgeving bedanken. Als eerste iedereen van het Centraal Bureau voor de Statistiek, ze hebben mij de mogelijkheid gegeven om mijn studie Sociologie af te ronden in een prettige en leerzame omgeving. Daarnaast wil ik mijn begeleidsters Marieke van Schellen en Elke Moons bedanken, ze waren altijd bereid om mij te helpen op momenten dat ik vastliep. Ook wil ik mijn ouders bedanken, zij hebben mijn studie Sociologie in Utrecht mogelijk gemaakt.

Tot slot wil ik de lezer veel plezier wensen bij het lezen van deze scriptie!

Heerlen, 25 juni

Eveliëne Vossen

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
<i>1. Inleiding</i>	6
1.1 Achtergrond	6
1.2 Probleemstelling	7
1.3 Definities	8
1.4 Wetenschappelijke relevantie	9
1.5 Maatschappelijke relevantie	9
1.6 Opbouw scriptie	10
<i>2. Beleidskader</i>	11
2.1 Geschiedenis homo-emancipatie in Nederland	11
2.2 Huidig homo-emancipatiebeleid in Nederland	12
2.2.1 Oorzaak-gevolg	12
2.2.2 Doel en operationele doelen beleid	13
2.2.3 Middelen	13
2.3 Aanvullingen op het homo-emancipatiebeleid van 2008-2011	14
<i>3. Theoretisch kader en eerder onderzoek</i>	16
3.1 Onveiligheidsgevoelens	16
3.2 Verklaringen onveiligheidsgevoelens	17
3.3 Verschil onveiligheidsgevoelens homoseksuelen en heteroseksuelen	20
3.4 Bevindingen uit eerder onderzoek	23
3.4 Conceptueel model	24
3.5.1 Individuele context	24
3.5.2 Situationele context	25
<i>4. Onderzoeksopzet</i>	27
4.1 Data	27
4.2 Operationalisering	28
4.2.1 Afhankelijke variabelen	29
4.2.2 Onafhankelijke variabelen individuele context	30
4.2.3 Onafhankelijke variabelen situationele context	32
4.3 Methodes	33
<i>5. Resultaten</i>	35
5.1 Beschrijvende statistieken	35
5.2 Toetsende statistieken	38
<i>6. Conclusie en discussie</i>	48
6.1 Conclusie	48
6.2 Discussie	50
6.2 Aanbevelingen voor beleid	51
Literatuurlijst	54
Bijlage 1	58
Bijlage 2	59

Samenvatting

In het verleden is er regelmatig onderzoek gedaan naar onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen in Nederland, maar hierbij is zelden een vergelijking gemaakt met heteroseksuelen. Daarom zal binnen dit onderzoek gekeken worden of er verschillen zijn in de onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Drie dimensies van onveiligheidsgevoelens, namelijk cognitieve -, affectieve - en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens spelen binnen dit onderzoek een centrale rol. Op basis van het model van Oppelaar en Wittebrood (2006) komen diverse verklaringen aan bod om verschillen in de onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen te verklaren. Voor het analyseren van de onveiligheidsgevoelens is gebruikt gemaakt van gegevens van de Veiligheidsmonitor (CBS). De resultaten laten dat homoseksuele mannen in sterkere mate cognitieve – en affectieve onveiligheidsgevoelens ervaren dan heteroseksuele vrouwen. Tussen lesbische – en heteroseksuele vrouwen zijn geen significante verschillen gevonden in onveiligheidsgevoelens. Slachtofferschap van mishandeling, slachtofferschap van bedreiging en het krijgen van negatieve reacties hebben een divers effect op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens bij homoseksuelen en heteroseksuelen. Binnen dit onderzoek is bij homoseksuelen alleen gekeken naar homoseksuele mannen en lesbische vrouwen. In de toekomst zou ook nog nader gekeken kunnen worden gedaan naar de cognitieve -, affectieve - en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens van biseksuelen.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Bij het lezen en horen van nieuwsberichten elders in de wereld lijkt Nederland een land waar iedereen zich veilig zou moeten voelen. Toch is er in Nederland tussen groepen een diversiteit in de ervaren veiligheidsgevoelens. Zo ervaren homoseksuelen in sterkere mate onveiligheidsgevoelens. Recent onderzoek uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laat zien dat in 2012 beduidend meer homoseksuelen zich onveiliger voelen dan heteroseksuelen (CBS, 2013). Dit onderzoek laat ook zien dat homoseksuele mannen (33 procent) en lesbiennes (37 procent) in sterkere mate worden geconfronteerd met respectloos gedrag door onbekenden op straat dan heteroseksuelen (meer dan 25 procent). Een rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) uit 2010 laat een tweezijdig beeld zien over homoseksualiteit in Nederland. Enerzijds is de houding van de Nederlandse bevolking tegenover homoseksualiteit behoorlijk positief. Het aantal mensen met een negatieve houding is afgenomen van vijftien procent in 2006 tot negen procent in 2008. In vergelijking met andere Europese landen is de houding van Nederlanders tegenover homoseksualiteit het meest positief. Anderzijds laat het rapport een negatief beeld zien. Ondanks de positieve houding van Nederlanders tegenover homoseksualiteit worden veel homoseksuelen geconfronteerd met negatieve reacties. De meeste negatieve reacties ontvangen ze van vreemden (SCP, 2010). Een ander onderzoek, uitgevoerd door van San en de Boom (2006), laat zien dat 39 procent van de homoseksuelen zich de laatste jaren enigszins of in hoge mate onveilig is gaan voelen vanwege hun seksuele geaardheid. De groep die zich onveiliger is gaan voelen wijt dit onder andere aan de indruk dat sommige groepen hun homovijandigheid nadrukkelijker zijn gaan uiten. Daarnaast zijn homoseksuelen zich onveiliger gaan voelen door mediaberichtgeving over incidenten die gerelateerd zijn aan homoseksuelen en incidenten die zichzelf of bekenden hebben meegemaakt. Bij incidenten kan gedacht worden aan confrontaties zoals geweld of negatieve reacties. Het beeld dat het SCP schetst over homoacceptatie in Nederland is moeilijk te rijmen met cijfers over onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen (Van San & de Boom, 2006; CBS, 2013).

Om de beelden, die binnen de verschillende rapporten worden geschetst, eenduidiger te krijgen zal binnen dit onderzoek worden gekeken naar het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Deze scriptie zal voort borduren op de kennis die in de vorige alinea is weergegeven. Er wordt eerst gekeken of er een verschil is in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Bovenstaande onderzoeken zijn voornamelijk beschrijvend geweest, er zijn nauwelijks verklaringen aan bod gekomen voor het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Daarom zullen binnen dit onderzoek verklaringen op individueel - en situationeel niveau aan bod komen aangezien deze verklaringen ook bij eerder onderzoek naar onveiligheidsgevoelens een centrale rol hebben gespeeld. In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen drie dimensies van onveiligheidsgevoelens namelijk cognitief, affectief en gedragsmatig. In tegenstelling tot bovenstaande onderzoeken zullen binnen dit onderzoek deze drie

dimensies van onveiligheidsgevoelens een centrale rol spelen aangezien zo duidelijker wordt welke onveiligheidsgevoelens worden ervaren door homoseksuelen en heteroseksuelen. Verschillende factoren, zoals het ervaren van negatieve reacties en slachtofferschap van geweld, die binnen de onderzoeken van het SCP (2010) en van San en de Boom (2006) zijn genoemd zullen worden meegenomen in dit onderzoek. Voor het onderzoeken van onveiligheidsgevoelens zal gebruik worden gemaakt van gegevens die zijn verkregen bij de Veiligheidsmonitor (2014). Dit is een jaarlijks terugkerend onderzoek dat wordt uitgevoerd door het CBS in Heerlen.

1.2 Probleemstelling

Het doel van dit onderzoek is om een beschrijving en verklaring te geven voor de onveiligheidsgevoelens¹ van homoseksuelen in vergelijking met heteroseksuelen in Nederland. De Veiligheidsmonitor van het CBS beschrijft alleen onveiligheidsgevoelens maar er worden geen verklaringen gegeven. Het beschrijven van onveiligheidsgevoelens is relevant aangezien zo de omvang van het probleem duidelijk wordt. Het verklaren van onveiligheidsgevoelens is relevant voor het aandragen van oplossingen om onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen te verminderen. Dat de ervaren onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen een groot probleem is in Nederland heeft een eerder rapport van het CBS (2013) laten zien. Een toename van de homo-acceptatie in Nederland gaat niet samen met een afname van onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen. Vandaar dat de doelstelling van dit onderzoek als volgt luidt:

Het beschrijven en verklaren van de onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen in vergelijking met heteroseksuelen in Nederland.

Om de bovenstaande doelstelling te kunnen onderzoeken zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- 1. In welke mate is er een verschil tussen de onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen en heteroseksuelen in Nederland?*
- 2. In hoeverre is de invloed van individuele – en situationele context op onveiligheidsgevoelens verschillend tussen homoseksuelen en heteroseksuelen in Nederland?*

Binnen de onderzoeksvragen wordt gesproken over onveiligheidsgevoelens. Bij de term onveiligheidsgevoelens gaat het over de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. Deze worden nader toegelicht bij de definitie van onveiligheid(sgevoelens) in de volgende paragraaf en in hoofdstuk 3.

¹ Het gaat hier over onveiligheidsgevoelens op individueel niveau.

1.3 Definities

- Onveiligheid(sgevoelens): Veiligheid is binnen de literatuur een breed begrip. Voor het omschrijven van onveiligheid(sgevoelens) worden in de literatuur meerdere begrippen gebruikt. Termen als ‘veiligheidsbeleving’, ‘onveiligheidsbeleving’, ‘angst voor slachtofferschap’ of ‘angst voor criminaliteit’ passeren regelmatig de revue (De Vries, 2005; Vanderveen, 2002; Wittebrood, 2006; Oppelaar & Wittebrood, 2006). In dit onderzoek zal gesproken worden van onveiligheid(sgevoelens). Als definitie voor (on)veiligheid zal de volgende definitie van het CBS worden aangehouden: ‘De aan- of afwezigheid van bedreigingen als gevolg van criminaliteit, overlast en verloedering tussen (groepen) burgers, bedrijven en/of de overheid (www.cbs.nl).’ Zoals eerder vermeld in paragraaf 1.1 staan binnen dit onderzoek drie dimensies (cognitief, affectief en gedragsmatig) van onveiligheidsgevoelens centraal. Bij de cognitieve dimensie gaat het over de risico-inschatting om slachtoffer te worden. Bij de affectieve dimensie gaat het over de daadwerkelijke angst voor criminaliteit. Bij de gedragsmatige dimensie gaat het over handelingswijzen die voortkomen uit veiligheidsbeleving (Vanderveen, 2006; Hardyns & Pauwels, 2012).
- Homoseksualiteit: ‘De seksuele voorkeur die zich uit in een romantisch of seksueel gevoel voor mensen van het eigen geslacht (Schuyf, 2009).’ Binnen de Veiligheidsmonitor zijn de vragen ‘tot welke sekse voelt u zich aangetrokken’ en het geslacht aan elkaar gekoppeld om te bepalen wat de geaardheid van respondenten is. Bij eerder onderzoek onder homoseksuelen werd soms ook gekeken naar transseksuelen². Maar binnen dit onderzoek gaat de term homoseksuelen (of homoseksualiteit) uitsluitend over homoseksuele mannen, lesbische vrouwen en biseksuele mannen en – vrouwen aangezien alleen deze vier groepen zijn benaderd binnen de Veiligheidsmonitor.
- Individuele context: Binnen dit onderzoek staat de individuele context centraal. Bij de individuele context gaat het over slachtofferschap van mishandeling, slachtofferschap van bedreiging, het krijgen van negatieve reacties, geslacht, geaardheid, leeftijd, herkomst en opleidingsniveau. Sommige van deze individuele kenmerken, zoals geslacht en leeftijd, zijn in het verleden regelmatig onderzocht als verklaring voor onveiligheidsgevoelens (Elchardus, De Groof & Smits, 2003).
- Situationele context: Bij de situationele context kan gedacht worden aan de leefomgeving waar iemand woont, zoals bijvoorbeeld de buurt. De ervaring van wat precies een buurt is wordt niet door alle bewoners op dezelfde manier beleefd. Buurtbewoners ervaren vaak de directe woonomgeving als buurt. De directe woonomgeving kan de straat zijn waar iemand

² In tegenstelling tot homoseksuelen gaat het bij transseksuelen (transgender) niet over seksuele voorkeur.

Transgender is een verzamelnaam voor mensen die zich niet thuis voelen in hun eigen lichaam en de genderrol die ze bij de geboorte hebben gekregen (van der Hammen, 2004).

woonachtig is, maar ook een gebied met bepaalde homogene kenmerken (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, 1997). Binnen dit onderzoek zal als buurtkenmerk worden gekeken naar de sociale cohesie binnen een buurt. Daarnaast wordt ook gekeken naar stedelijkheid, voortgang van de buurt en het rapportcijfer van de buurt.

1.4 Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek is vanwege verschillende redenen wetenschappelijk relevant. Ten eerste is er in het verleden regelmatig onderzoek gedaan naar onveiligheidsgevoelens bij kwetsbare groepen zoals vrouwen, ouderen en etnische minderheden (Elchardus, De Groof & Smits, 2003). Individuele factoren bleken regelmatig belangrijke voorspellers te zijn voor onveiligheidsgevoelens. Toch is in het verleden nog niet heel veel onderzoek gedaan naar onveiligheidsgevoelens in relatie tot het individuele kenmerk seksuele geaardheid. In buitenlands onderzoek is regelmatig naar voren gekomen dat mensen die zich aangetrokken voelen tot hun eigen geslacht zich onveilig voelen (Herek, Gillis & Cogan, 1999; Moran, Skeggs, Tyrer & Corteen, 2003). Maar bij deze onderzoeken werd geen vergelijking gemaakt met heteroseksuelen. Dit is relevant aangezien zo beoordeeld kan worden of homoseksuelen zich daadwerkelijk onveiliger voelen dan heteroseksuelen. Dit kan niet geconcludeerd worden op basis van een meting bij één van de twee groepen.

Ten tweede wordt binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van CBS statistieken waardoor een uitspraak kan worden gedaan over de Nederlandse bevolking. In het verleden is er nog nauwelijks op deze schaal onderzoek gedaan naar het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Ook is er in het verleden nog niet op deze schaal onderzoek gedaan naar verklaringen voor het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Het CBS publiceert over onveiligheidsgevoelens voornamelijk beschrijvende statistieken. Er zal met behulp van deze cijfers nu ook nader worden gekeken naar verklaringen voor het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen.

Ten derde wordt binnen dit onderzoek de focus gelegd op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. Dit is in het verleden wel eens onderzocht door bijvoorbeeld Hardyns en Pauwels in België (2012). Het is goed om naast onveiligheidsgevoelens ook te kijken naar de drie dimensies aangezien het begrip onveiligheidsgevoelens erg breed is. Door te kijken naar de drie dimensies wordt duidelijker welke onveiligheidsgevoelens mensen ervaren.

1.5 Maatschappelijke relevantie

Naast wetenschappelijk is dit onderzoek ook maatschappelijk relevant. Homoseksuelen zijn een minderheidsgroep ten opzichte van heteroseksuelen, maar toch vormen ze een aanzienlijke groep binnen de Nederlandse maatschappij. De exacte grootte van deze groep is niet bekend aangezien homoseksualiteit een complex fenomeen is om te meten onder respondenten. Over de verhouding homoseksuelen en heteroseksuelen wordt in publicaties, maar ook in de volksmond, regelmatig

gesproken over circa 1 op 10 (SCP, 2012). Het is daarom belangrijk om onderzoek te doen naar de onveiligheidsgevoelens van deze groep in vergelijking met heteroseksuelen, zeker omdat in het verleden al is gebleken dat homoseksuelen in sterke mate onveiligheidsgevoelens ervaren. Het ervaren van onveiligheidsgevoelens kan negatieve gevolgen hebben voor individuen omdat het de levenskwaliteit kan aantasten. Twee gevolgen, welke ook voorkomen bij andere kwetsbare groepen, is het vermijden van risicovolle plekken en het zich afsluiten van de buitenwereld (Warr, 1984; Box, Hale & Andrews, 1988; Coenders & Huijnk, 2009). Daarnaast blijkt uit onderzoek onder 192 LHTB'ers in Nijmegen dat deze groep hun gedragingen en levensstijl aanpassen als gevolg van de ervaren onveiligheid (Coenders & Huijnk, 2009). Het ervaren van onveiligheidsgevoelens kan ook negatieve gevolgen op buurtniveau hebben, door de verhoogde angst kan de band met de buurt en de gemeenschapszin afnemen (Hale, 1996). Als laatste is het ook van belang om onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen te onderzoeken voor het ontwikkelen en uitvoeren van landelijk homo-emancipatie beleid. Binnen dit onderzoek zullen verklaringen worden aangedragen voor onveiligheidsgevoelens. Deze verklaringen kunnen wellicht bijdragen aan beleidsoplossingen om onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen te verminderen. Het is hierbij ook goed om afzonderlijk naar de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens te kijken. De drie dimensies van onveiligheidsgevoelens geven meer informatie dan het brede begrip onveiligheidsgevoelens waardoor beleidsmakers concretere beleidsmaatregelen kunnen uitwerken.

1.6 Opbouw scriptie

In het volgende hoofdstuk wordt als eerste de geschiedenis van het homo-emancipatiebeleid in Nederland behandeld, vervolgens wordt een schets gegeven van het huidige homo-emancipatiebeleid. Dit wordt behandeld aangezien zo duidelijk wordt op basis van welk gevoerd beleid de beleidsaanbevelingen in de discussie (hoofdstuk 6) volgen. In hoofdstuk 3 komt het theoretisch kader aan bod, als eerste wordt hier nader ingegaan op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. Vervolgens komen verklaringen voor onveiligheidsgevoelens aan bod en waarom er een verschil in onveiligheidsgevoelens verwacht kan worden tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Daarna komen diverse onderzoeken over onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen uit binnen- en buitenland aan bod. Als laatste zullen de hypothesen worden gepresenteerd. In hoofdstuk 4 komt de onderzoeksopzet aan bod met informatie over de gebruikte data, operationalisering en methoden. In hoofdstuk 5 zullen de beschrijvende en toetsende resultaten besproken worden. Als laatste komen de conclusie en discussie aan bod in hoofdstuk 6.

2. Beleidskader

In dit hoofdstuk zal als eerste een schets worden gegeven van de geschiedenis van homoseksualiteit in Nederland en de opmars van het eerste homo-emancipatiebeleid. Vervolgens wordt in 2.2 ingegaan op het huidige homo-emancipatiebeleid.

2.1 *Geschiedenis homo-emancipatie in Nederland*

Gedurende de twintigste eeuw is de homo-emancipatie in Nederland langzaam op gang gekomen. Een belangrijke gebeurtenis is een wetswijziging in 1911 van artikel 248*bis*. Na invoering van dit wetsartikel werden homoseksuele contacten tussen personen waarvan de een 21 jaar of ouder is en de ander jonger dan 21 jaar verboden, terwijl voor heteroseksuelen de minimumleeftijd 16 bleef. De wetgeving had als gevolg dat duizenden homoseksuele mannen en tientallen lesbische vrouwen slachtoffer zijn geworden van gevangenisstraffen, chemische castraties, chantage en politieregistraties van potentiële plegers van zedendelicten (Rijksoverheid, 2013). De eerste homobeweging werd in 1912 opgericht door Jacob Schorer. Deze organisatie streed voor afschaffing van artikel 248*bis*. Maar deze organisatie heeft niet veel navolging gehad. Het artikel is pas afgeschaft in 1971 (Keuzenkamp, 2010). In het verleden is er regelmatig onderzoek gedaan naar homoseksualiteit. Vooral in het begin werd homoseksualiteit als iets negatiefs gezien, homoseksualiteit zou een ziekte zijn. Psychiaters hebben onderzoek gedaan naar middelen hoe ze homoseksualiteit kunnen genezen. Psychoanalytici dachten dat homoseksualiteit een gevolg was van problemen binnen de relatie tussen moeder en kind (Lipperts & Oosterhuis, 2010). Maar deze kijk op homoseksualiteit is later in de tijd veranderd. Homoseksualiteit werd niet meer gezien als een ziekte. Onderzoek ging zich in de jaren zestig en zeventig vooral richten op de condities waarbinnen homoseksualiteit kan bestaan (Sullivan & Jackson, 1992). In 1946 is het Cultureel Ontspannings Centrum (COC) opgericht. Dit was de eerste (geheime) organisatie voor homoseksuelen. Naast het bieden van culturele activiteiten richtte het COC zich ook op (sociale) emancipatie. Ze hebben onder andere gestreden voor afschaffing van wetsartikel 248*bis*. In 1973 is het COC officieel erkend waardoor het in aanmerking kwam voor subsidies (Keuzenkamp, 2010). Tegenwoordig staat acceptatie van homoseksualiteit hoog op de agenda van het COC (Keuzenkamp, Kooiman & Van Lisdonk, 2012).

De echte homo-emancipatie kon van start gaan na afschaffing van het wetsartikel 248*bis*. Echter, na afschaffing nam de discriminatie van homoseksuelen sterk toe. Ze werden zelfs regelmatig slachtoffer van geweldsdelicten. Door alle voorvallen, en meldingen die homoseksuelen hiervan maakten, werd homodiscriminatie steeds meer herkend als een sociaal probleem. Het eerste beleidsstuk over homo-emancipatie verscheen in 1988. Binnen dit beleidsstuk staat centraal dat het voor homoseksuelen mogelijk moet zijn om aan alle facetten van het maatschappelijk leven deel te kunnen nemen (Rijksoverheid, 2013). Sindsdien zijn ook een paar wetswijzigingen in werking getreden. Vanaf 1994 is het voor homoseksuelen mogelijk geworden om een klacht in te dienen bij Commissie Gelijke Behandeling (Aben, 2008). Ook is sinds 2001 in Nederland het zogenaamde

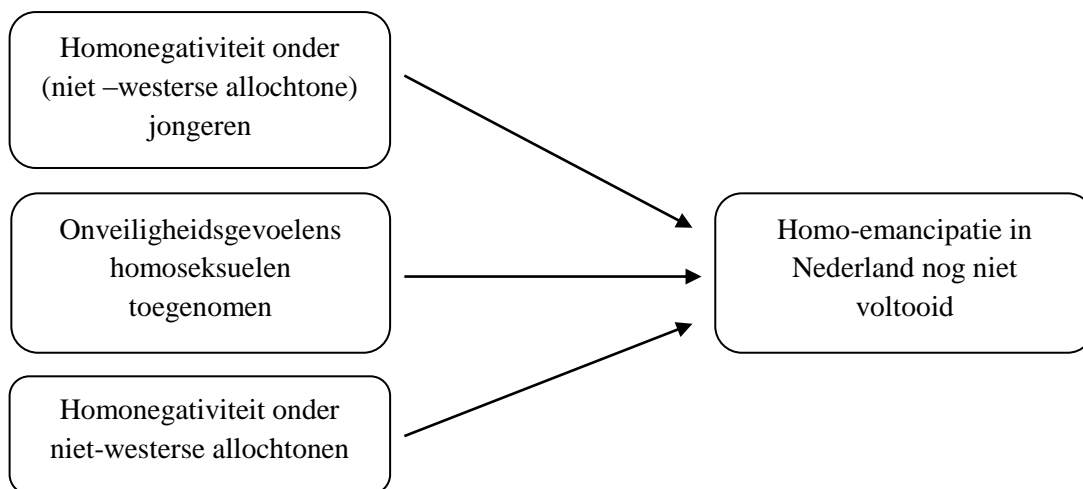
'homohuwelijk' toegestaan. Voor paren van een gelijk geslacht is het sindsdien mogelijk om te trouwen, een geregistreerd partnerschap aan te vragen of een samenlevingscontract af te sluiten. Het homohuwelijk is erg is opmars gekomen sinds de invoering in 2001 (Van de Kaa, 2013).

Terugkijkend zijn drie emancipatiegolven van homoseksualiteit in Nederland zichtbaar. Bij de eerste golf stond een einde maken aan de strafbaarheid van homoseksualiteit centraal. Dit is in 1971 gerealiseerd door afschaffing van wetsartikel 248*bis*. Bij de tweede golf stond het verkrijgen van gelijke rechten voor homoseksuelen centraal. homoseksuelen hebben sindsdien veel rechten gekregen die al gelden voor heteroseksuelen. Bij de derde golf is het doel sociale acceptatie (Aben, 2008; Rijksoverheid, 2007). Deze golf is nog niet volledig voltooid en zal nader worden behandeld in paragraaf 2.2.

2.2 Huidig homo-emancipatiebeleid in Nederland

Gezien de omvang van het homo-emancipatiebeleid 2008-2011, en de daarbij behorende maatregelen, zullen alleen de maatregelen besproken worden ter bevordering van de veiligheid van homoseksuelen. Echter, hierbij moet niet worden uitgesloten dat overige maatregelen ook kunnen leiden tot vermindering van onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen.

Figuur 2.1 Oorzaak-gevolg relatie homo-emancipatiebeleid 2008-2011.

2.2.1 Oorzaak-gevolg

Bij de derde emancipatiegolf gaat het vooral om de sociale acceptatie en veiligheid van homoseksuelen. Het homo-emancipatiebeleid van 2008-2011 stelt als probleem dat de idylle verstoord is: 'De laatste jaren is er in Nederland sprake van ontwikkelingen die in tegenspraak zijn met het beeld van het homovriendelijke Nederland. Er is een dubbel beeld ontstaan. Hoewel homoseksualiteit in onze samenleving door het emancipatieproces op veel plaatsen zichtbaar is en de acceptatie in het algemeen breed is, is de homo-emancipatie beslist niet voltooid (Rijksoverheid, 2007).' Op juridisch gebied hebben homoseksuelen en heteroseksuelen gelijke rechten, toch blijkt het bij bepaalde groepen niet zo vanzelfsprekend te zijn om homoseksueel of lesbisch te zijn. Verschillende peilingen onder

scholieren hebben laten zien dat ze negatief staan tegenover homoseksualiteit, dit was met name het geval onder Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse jongeren. Ook is het onveiligheidsgevoel onder homoseksuelen toegenomen. Dit kan als gevolg hebben dat homoseksuelen worden afgeschrikt om ‘uit de kast’ te komen. Daarnaast staan niet-westerse bevolkingsgroepen over het algemeen negatiever tegenover homoseksualiteit (Rijksoverheid, 2007). Om de homo-emancipatie in Nederland te kunnen voltooien zal er iets gedaan moeten worden aan homonegativiteit onder (allochtone) jongeren, niet-westerse allochtonen en de onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen. Voor de oorzaak-gevolg relatie zie figuur 3.1

2.2.2 Doel en operationele doelen beleid

Binnen het homo-emancipatiebeleid 2008-2011 is daarom ook het hoofddoel: ‘Bevorderen van de sociale acceptatie van homoseksuelen in Nederland (Rijksoverheid, 2007).’ De overheid stelt dat er in het verleden al veel bereikt is, maar de homo-emancipatie is zeker nog niet ten einde. Binnen het hoofddoel onderscheidt de overheid nog vijf operationele doelen. Gezien de omvang zal nu maar een operationeel doel behandeld worden aangezien dit gerelateerd is aan het onderwerp van deze scriptie, namelijk onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen. Een van de vijf operationele doelen is het aanpakken van geweld en intimidatie tegen homoseksuelen. Om een veilige omgeving te creëren voor homoseksuelen wilt de overheid goed zicht krijgen op homofob geweld. De aangiftebereid moet omhoog. Dit kan onder andere bereikt worden door voorlichting of ondersteuning van verschillende homo-organisaties. Het kabinet wilt een aparte registratie van geweldsincidenten tegen homoseksuelen. De veiligheid moet niet alleen vergroot worden op straat maar ook op scholen. Genoeg leerlingen en docenten komen niet ‘uit de kast’ uit angst voor incidenten. Voor scholen is geld beschikbaar gesteld wat onder andere gebruik kan worden voor het vergroten van de veiligheid onder homoseksuele leerlingen en docenten (Rijksoverheid, 2007). Het creëren van een veilige omgeving kan bijdrage aan het verminderen van onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen.

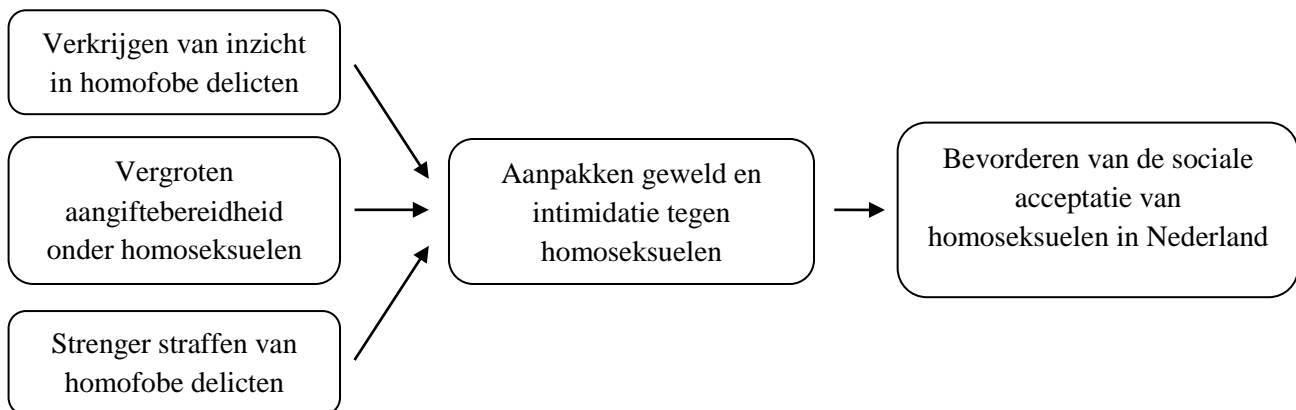
2.2.3 Middelen

Om inzicht te krijgen in de omvang van het geweld tegen homoseksuelen is een goede registratie van groot belang, zo kan er ook meer kennis gegenereerd worden over homofob geweld. Hierbij ligt een belangrijke taak weggelegd voor antidiscriminatiebureaus, zij kunnen helpen bij het zichtbaar maken van een plaatselijke situatie. Op internet staan ook regelmatig tot haat of geweld aanzettende berichten. Het Meldpunt Discriminatie Internet (MDI) heeft als taak om discriminatoire uitingen van het internet te verwijderen. De overheid besloot in 2007 om de subsidie voor het MDI te continueren.

De echte aanpak van homofob geweld loopt langs drie lijnen. De eerste lijn is aangifte van homofobe geweldsdelicten. Maatregelen die de overheid neemt zijn het verkrijgen van een goed beeld van de *hate-crimes* door financiële ondersteuning van diverse organisaties en het trainen van politiemedewerkers op het herkennen van homofobe geweldsdelicten. De tweede lijn is het verkrijgen

van inzicht in homofobe geweldsdelicten. De overheid realiseert dit onder andere door sinds 2009 alle regionale politiekorpsen te voorzien van hetzelfde bedrijfsprocessensysteem waar een code ‘discriminatie’ wordt opgenomen. Zo kan er een beter zicht ontstaan op het aantal gemelde delicten met een discriminatoir karakter. Daarnaast geeft het publiceren van een landelijk criminaliteitsbeeld van discriminatie door het Landelijk Expertisecentrum Diversiteit (LECD) inzicht in homofobe delicten. Als laatste kan onderzoek worden gedaan naar de achtergrond van homofobe delicten door de ministeries van Justitie en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Dit kan helpen bij de aanpak en het voorkomen van homofobe geweldsdelicten. De derde lijn is de strafvordering van homofobe delicten. Maatregelen die de overheid neemt zijn het verhogen van de strafmaat bij discriminatoire overtredingen met 25 procent; onderzoeken bij welke gevallen van homofobe geweldsdelicten er een gebiedsverbod kan worden opgelegd; en het ontwikkelen van taakstraffen bij geweld met een discriminatoire karakter.

Figuur 2.2 Middelen-doel relatie homo-emancipatiebeleid 2008-2011.

2.3 Aanvullingen op het homo-emancipatiebeleid van 2008-2011

Het homo-emancipatiebeleid van 2008-2011 is een paar keer aangevuld met nieuwe actielijnen. Een paar actielijnen uit die gerelateerd zijn aan de sociale veiligheid van homoseksuelen zullen hieronder kort toegelicht worden.

In het document ‘Hoofdpijnen emancipatiebeleid: vrouwen- en homo-emancipatie 2015’ staan vijf beleidsprogramma’s centraal. Een programma is voor nu relevant, namelijk ‘veiligheid en weerbaarheid van homoseksuelen, transgenders en vrouwen’. Bij het veiligheidsprogramma is het streefbeeld voor 2015 om de onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen, transgenders en van vrouwen te laten afnemen. De eerste actielijn is de kracht van social media en jongeren-netwerken. Via deze manier wilt de overheid voor homoseksuele jongeren de mogelijkheid bevorderen om elkaar (online) te kunnen ontmoeten. Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) zal namens het kabinet actief in gesprek gaan over veiligheid en weerbaarheid om zo het leefklimaat voor homoseksuele jongeren te verbeteren. De tweede actielijn gaat over veilig wijken. Geweld tegen homoseksuelen en transgenders vindt voornamelijk plaats in de directe woonomgeving van

slachtoffers en rond homo-ontmoetingsplekken. Om dit geweld te voorkomen wilt de overheid afspraken maken met 18 koploper gemeenten op het gebied van homo-emancipatie om zo ideeën uit te wisselen over bijvoorbeeld het creëren van veilige ontmoetingsplekken en het bevorderen van de aangiftebereidheid. De derde actielijn is veilige scholen. Een veilig schoolklimaat is de basis voor een goede ontwikkeling van jongeren. Homoseksuele jongeren en docenten moeten veilig uit de kast kunnen komen zonder dat daar pesten, ongewenste seksuele handelingen of intimidatie aan te pas komt. Buiten school hebben ook andere partijen verantwoordelijkheid, het kabinet wilt samenwerking tussen scholen, ouders, gemeenten, politie, maatschappelijk werk en jeugdzorg stimuleren (Rijksoverheid, 2013).

Het beleid richt zich in eerste instantie op het tegengaan van homofob geweld om zo een veilige leefomgeving te creëren voor homoseksuelen. In latere actielijnen wordt meer ingegaan op onveiligheidsgevoelens, bijvoorbeeld door het creëren van veilig ontmoetingsplekken in de buurt. Dit onderzoek sluit goed aan bij het beleid dat reeds is gevoerd aangezien slachtofferschap van geweld en bedreiging maar ook sociale cohesie in de buurt een centrale rol spelen. Op basis van de onderzoeksresultaten zullen beleidsaanbevelingen volgen die aansluiten bij het beleid dat reeds is gevoerd.

3. Theoretisch kader en eerder onderzoek

Binnen dit hoofdstuk zullen als eerste de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens nader worden toegelicht in paragraaf 3.1. Vervolgens komen in paragraaf 3.2 verschillende theoretische verklaringen aan bod voor onveiligheidsgevoelens. Daarna wordt in paragraaf 3.3 behandeld waarom er een verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen kan worden verwacht. In paragraaf 3.4 worden eerdere onderzoeken naar onveiligheidsgevoelens bij homoseksuelen behandeld. Als laatste komt in paragraaf 3.5 het conceptueel model aan bod en worden de hypothesen gepresenteerd.

3.1 Onveiligheidsgevoelens

Binnen dit onderzoek staan onveiligheidsgevoelens centraal. Hierbij ligt de nadruk op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens, namelijk cognitief, affectief en conatief (gedragmatig). Deze drie begrippen zullen nu als eerste uitvoerig behandeld worden.

Het definiëren van onveiligheidsgevoelens gebeurt binnen de literatuur niet altijd eenduidig, met soms tegensprekende uitkomsten over onveiligheidsgevoelens als gevolg. Oppelaar en Wittebrood (2006) maken binnen hun onderzoek een onderscheid tussen twee soorten onveiligheidsgevoelens namelijk cognitief en affectief. Bij cognitief gaat het over de risico-inschatting om slachtoffer te worden of over de veronderstelde ontwikkeling van de criminaliteit binnen de samenleving. Men baseert zich hierbij op kennis die wordt opgedaan via de media, eigen slachtofferervaringen of slachtofferervaringen van anderen. Bij affectief gaat het over de daadwerkelijke angst voor criminaliteit, dus emoties die criminaliteit bij burgers oproept. Het gaat hier om de vrees om zelf slachtoffer te worden of dat anderen slachtoffer worden (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Mensen hebben vooral angstgevoelens bij delicten met een laag risico. Naast gevoelens van angst gaat het bij de affectieve dimensie ook over gevoelens zoals onrust, dit gevoel heeft vaak te maken met politieke invloeden (De Vries, 2005). Onderzoeken uitgevoerd in het buitenland en Nederland hebben laten zien dat de cognitieve en affectieve dimensie van onveiligheidsgevoelens sterk met elkaar lijken samen te hangen (Groof, 2006; Zani et al, 2001). De kennis die men heeft over (onveilige) situaties staat niet los van de onveiligheidsgevoelens die men ervaart (De Vries, 2005).

Naast cognitief en affectief wordt er in de literatuur ook gesproken van een derde dimensie van onveiligheidsgevoelens, namelijk conatief. Bij de conatieve dimensie, ook wel gedragsmatige dimensie genoemd, gaat het over handelingswijzen die voortkomen uit veiligheidsbeleving. Gedrag is vaak een gevolg van een veiligheidsgevoel of de kennis die erover bestaat. Bij angst voor criminaliteit kan er bijvoorbeeld mijdgedrag ontstaan waardoor mensen bepaalde situaties of handelen vermijden om de kans op slachtofferschap te verkleinen (Hardyns & Pauwels, 2012). Naast mijdgedrag vallen ook beveiligingsmaatregelen, zoals het plaatsen van extra sloten of een beveiligingsinstallatie, onder de gedragsmatige component (De Vries, 2005).

3.2 Verklaringen onveiligheidsgevoelens

In deze paragraaf zullen verschillende theoretische verklaringen voor onveiligheidsgevoelens behandeld worden zoals de gelegenheidstheorie, de *broken window theory* en de *collective efficacy theory*. Er is gekozen voor het behandelen van deze theorieën aangezien deze verklaringen bij eerder onderzoek regelmatig zijn gebruikt om onveiligheidsgevoelens te verklaren (Schuyf, 2009). Daarnaast passen de theorieën bij het model van Oppelaar en Wittebrood (2006). De gelegenheidstheorie gaat over slachtofferschap, dit sluit goed aan bij de individuele context van het. De *broken window theory* en de *collective efficacy theory* zijn op buurtniveau, deze theorieën sluiten goed aan bij de situationele context van het model. Na het behandelen van de theorieën zal als laatste het model van Oppelaar en Wittebrood worden uitgelegd.

De gelegenheidstheorie is opgebouwd uit twee klassieke theorieën namelijk de leefstijltheorie en de routineactiviteitentheorie. Beide theorieën veronderstellen dat gedrag de kans op slachtofferschap binnen bepaalde situaties kan vergroten (Wittebrood, 2006). De leefstijltheorie is voor het eerst geformuleerd door Hindelang, Gottfredson en Garofalo (1978). De oorzaak was het zoeken van een verklaring voor de samenhang tussen bepaalde demografische en sociale kenmerken van individuen en de kans op slachtofferschap, deze samenhang bleek uit verschillende Amerikaanse studies. In het onderzoek werden individuele verschillen in leeftijd gebruikt als verklarende factor voor slachtofferschap. De mate waarin individuen op bepaalde tijdstippen en plaatsen zichzelf blootstellen aan risicovolle situaties zou afhankelijk zijn van leefstijlactiviteiten, hierbij kan gedacht worden aan terugkerende activiteiten zoals werk, school en vrije tijd (Wittebrood, 2006). Het idee is dat een jonge vrouw die nog naar school gaat een andere leefstijl heeft dan een oude man die met pensioen is. Door het verschil in leefstijl, tussen mensen met verschillende individuele kenmerken, kan de kans op slachtofferschap verschillen (Swier & Wijkman, 2011). De routineactiviteitentheorie is destijds door Cohen en Felson (1979) ontwikkeld om macro-ontwikkeling in criminaliteit te verklaren. De theorie pleitte dat er meer gekeken moest worden naar omstandigheden die er waren voor criminaliteit in plaats van kenmerken van daders. Volgens Cohen en Felson zijn er meer mogelijkheden voor criminaliteit ontstaan waardoor de kans op slachtofferschap toeneemt aangezien er structurele veranderingen in routine activiteiten van burgers zijn geweest. Slachtofferschap ontstaat bij het samenkomen van drie elementen in ruimte en tijd namelijk (1) een gemotiveerde dader, (2) een geschikt doelwit en (3) de afwezigheid van goede bescherming (Wittebrood, 2006).

Kort samengevat stelt de leefstijltheorie dat de kans op slachtofferschap afhankelijk is van de leefstijl van individuen. De routineactiviteitentheorie stelt dat de kans op slachtofferschap toeneemt bij het samenkomen van drie elementen in ruimte en tijd. De gelegenheidstheorie integreert beide theorieën. De leefstijl van een individu kan er voor zorgen dat de kans groter wordt om in een situatie terecht te komen waar een gemotiveerde dader, een geschikt doelwit en de afwezigheid van goede bescherming is waardoor de kans op slachtofferschap toeneemt.

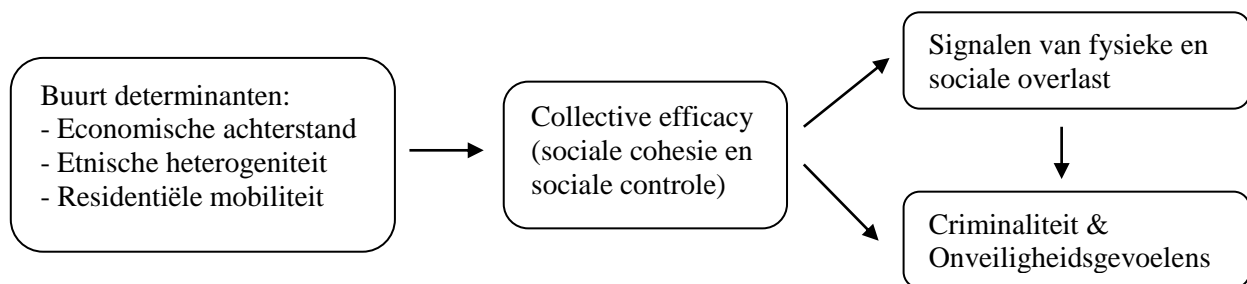
De *broken window theory* is ontwikkeld door Wilson en Kelling (1982). De basis van deze theorie is dat visuele signalen, zoals fysieke en sociale overlast, ontstaan doordat buurtbewoners onwillig zouden zijn om in te grijpen als overlast veroorzaakt wordt. Bij ingrijpen kan gedacht worden aan het aanspreken van overlastveroorzakers op hun gedrag of het bellen van de politie. Potentiele daders die zien dat in een buurt al veel sociale en fysieke overlast is kunnen de indruk krijgen dat het geoorloofd is om criminaliteit te plegen aangezien de sociale controle in de buurt laag is. Dus de fysieke en sociale gesteldheid van de buurt kan signalen afgeven aan potentiële daders om nog meer overlast te veroorzaken. Criminaliteit ontstaat als een gevolg van overlast (Wilson & Kelling, 1982; Sampson, 2012). Als mensen merken dat de sociale controle in de buurt afneemt doordat er meer overlast en criminaliteit is kan dit de onveiligheidsgevoelens bij buurtbewoners versterken. Echter, gaat het bij de *broken window theory* over de interpretatie van de buurt in plaats van de wereld.

De tweede theorie op buurtniveau is de *collective efficacy theory*. De *collective efficacy theory* wordt vooral gebruikt om criminaliteit op buurtniveau te verklaren (Sampson, Raudenbush & Earls, 1997; Sampson & Raudenbush, 1999; Duncan, 2003). Echter, de theorie is ook regelmatig gebruikt om onveiligheidsgevoelens op buurtniveau te verklaren (Gibson, Zhao, Lovrich & Gaffney, 2002; Hardyns & Pauwels, 2012). In het verleden is regelmatig onderzoek gedaan naar de ruimtelijke spreiding van criminaliteit. Vanaf het eerste deel van de twintigste eeuw begon de sociaal-ecologische benadering van criminologie zich te ontwikkelen. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot het ontstaan van de *collective efficacy theory* (Pauwels, Weerman, Bernasco & Volker, 2012). Van oorsprong komt deze theorie voort uit de sociaal-kapitaaltheorie en de sociale desorganisatietheorie. Maar binnen de *collective efficacy theory* ligt de nadruk op het belang van de gemeenschap die in staat is om algemeen erkende problemen, zoals problemen die verband houden met criminaliteit en onveiligheid, op te lossen (Hardyns & Pauwels, 2012). Het concept van *collective efficacy* draait op twee fundamentele mechanismen, namelijk sociale cohesie³ en gedeelde verwachtingen voor sociale controle (Sampson, 2012). Het idee is dat een sterke informele sociale controle binnen een buurt van belang is voor het reguleren van gedrag van kinderen en adolescenten. Sociale cohesie is belangrijk voor het ontstaan van sociale controle. Sociale cohesie zorgt voor een overeenstemming van normen en waarden binnen een buurt zodat er een norm ontstaat waarop buurtbewoners elkaar kunnen controleren (Sampson, 2012). Buurtbewoners houden op een informele manier ‘een oogje in het zeil’. Buurtbewoners kunnen bij afwijkend gedrag zelf mensen terecht wijzen of de politie inschakelen (Schnabel, Bijl & de Hart, 2008). Als dit niet gebeurt, en sociale controlemechanismen als het ware tekortschieten, kan dit conflicten tussen buurtbewoners bevorderen en gelegenheid bieden voor overlast en criminaliteit (Hardyns & Pauwels, 2012; Nieuwbeerta et al, 2008; Sampson, 2012). Drie belangrijke determinanten

³ In diverse onderzoeken over collective efficacy wordt afwisselend gesproken over sociale cohesie en sociaal vertrouwen. Binnen dit onderzoek zal de term sociale cohesie worden aangehouden.

die van invloed zijn op sociale cohesie en sociale controle, dus collective efficacy, binnen een buurt zijn sociaal economische achterstand, etnische heterogeniteit en residentiële mobiliteit. Aanwezigheid van deze drie determinanten kan van negatieve invloed zijn op criminaliteit (Hardyns & Pauwels, 2012). Bij een hoge sociale mobiliteit verandert de bevolkingssamenstelling van een buurt continu waardoor het moeilijk is om vriendschappen, contacten of netwerken op te bouwen binnen een buurt. Sociale cohesie ontstaat moeilijk in een buurt waar buurtbewoners nauwelijks contact met elkaar hebben, hierdoor zal de informele sociale controle laag zijn wat criminaliteit in de hand kan werken (Sampson & Raudenbush, 1999). Bij de determinanten sociaal economische achterstand en etnische heterogeniteit gaat het erom dat de aanwezigheid van etnische minderheden en kansarmen leidt tot devaluatie van de sociale netwerken (Sutless, 1969). Deze devaluatie van sociale netwerken kan weer van negatieve invloed zijn op sociale cohesie en sociale controle.

Figuur 3.1 *Broken Window Theory* en de *collective efficacy theory* in schema.

Tot nu toe is er bij uitleg van de theorie voornamelijk gesproken over het effect op criminaliteit. Belangrijk binnen de *collective efficacy theory* is dat sociale cohesie en sociale controle ook kan leiden tot een afname in onveiligheidsgevoelens, dit is al in diverse onderzoeken naar voren gekomen (Gibson, Zhao, Lovrich & Gaffney, 2002; Ferguson & Mindel, 2007; Hardyns & Pauwels, 2012).

Oppelaar en Wittebrood hebben in het verleden (2006) een conceptueel model ontwikkeld waarin de individuele – en de situationele context leiden tot onveiligheidsgevoelens. Het model van Oppelaar en Wittebrood is deels gebaseerd op theorieën die hierboven zijn behandeld. De individuele – en de situationele context van het model zullen nu kort behandeld worden.

Bij de individuele context gaat het over persoonlijkheid, kwetsbaarheid, individuele leefstijl en routineactiviteiten en slachtofferervaringen. Bij de *persoonlijkheid* gaat het over de voedingsbodem waaruit angst zich kan ontwikkelen. Het angstig reageren op een bepaalde situatie kan per persoon en per situatie verschillen. Bij *kwetsbaarheid* gaat het over het inschatten van slachtofferschap, als mensen hun kwetsbaarheid hoog inschatten zullen angstgevoelens toenemen. Uit verschillende onderzoeken is al naar voren gekomen dat bepaalde groepen zoals vrouwen en ouderen hun kans op slachtofferschap hoger inschatten en daardoor in sterkere mate onveiligheidsgevoelens ervaren (Schuyf, 2009). De *individuele leefstijl en routineactiviteiten* kunnen leiden tot onveiligheidsgevoelens

aangezien de leefstijl en de activiteiten van een individu de blootstelling aan bedreiging kunnen vergroten. Mensen die 's avonds laat op straat lopen worden aan meer dreiging blootgesteld dan mensen die 's avonds thuis televisie kijken. De leefstijl en routineactiviteiten kunnen van invloed zijn op de inschatting die een individu maakt op slachtofferschap en via deze weg dus ook op onveiligheidsgevoelens. Het laatste punt bij de individuele context is *slachtofferervaringen*. Mensen die in het verleden slachtoffer zijn geworden zullen de kans op slachtofferschap in de toekomst hoger inschatten. Slachtoffers zijn angstiger voor criminaliteit en hebben dus in sterkere mate onveiligheidsgevoelens. Dus de onveiligheidsgevoelens zijn een gevolg op het slachtofferschap uit het verleden.

Naast de individuele context kunnen ook kenmerken uit de omgeving angstgevoelens aanwakkeren. Bij deze situationele context kan gedacht worden aan inrichting van de publieke ruimte, de sociale samenstelling, de sociale cohesie en mate van overlast, verloedering en criminaliteit. Bij *inrichting van de publieke ruimte* gaat het erom dat een plaats of situatie bepaalde signalen afgeeft die duiden op de aanwezigheid van gevaar door bijvoorbeeld de aanwezigheid van kwaadwillende mensen. Plaatsen die onoverzichtelijk of slecht belicht zijn worden vaak als onveilig ervaren, hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld tunnels of slecht belichte wegen (Vanderveen, 2002). De *sociale samenstelling* van de omgeving kan ook van invloed zijn op onveiligheidsgevoelens. Onderzoeken laten zien dat mensen zich onveiliger voelen in buurten met een lage sociaaleconomische status (Maas - de Waal, 2002). Ook lijkt de mate waarin een wijk 'verkleurt' van invloed te zijn op onveiligheidsgevoelens (Elffers & De Jong, 2004). Bij *sociale cohesie* gaat het over de bindingen in de buurt. Naarmate er meer formeel en informeel contact is tussen mensen ontstaat er onderling vertrouwen en gezamenlijke verwachtingen over bijvoorbeeld de buurt waardoor men zich veiliger gaat voelen. Bij *overlast, verloedering en criminaliteit* gaat het over sociale - en fysieke overlast. Gedragingen van mensen in de buurt kunnen leiden tot angst, hierbij kan gedacht worden aan drugs dealen. Ook kunnen vernielingen die zijn aangebracht in de buurt leiden tot angstgevoelens aangezien deze signalen aangeven dat er criminaliteit in de buurt plaatsvindt.

Het model van Oppelaar en Wittebrood (2006) gaat dus over verschillende individuele – en contextuele voorspellers voor onveiligheidsgevoelens. Op basis van de onderzoeksmogelijkheden die de veiligheidsmonitor (CBS, 2014) biedt zal een deel van bovenstaande voorspellers worden meegenomen in dit onderzoek. Hoe het conceptueel model voor dit onderzoek uit komt te zien zal nader worden behandeld in paragraaf 3.5.

3.3 Verschil onveiligheidsgevoelens homoseksuelen en heteroseksuelen

In paragraaf 3.2 zijn verschillende verklaringen voor onveiligheidsgevoelens aan bod gekomen. Echter, binnen dit onderzoek wordt gekeken naar het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Er zullen nu verschillende verklaringen en onderzoeken aan bod

komen waarom er een verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen kan worden verwacht.

Stigmatisering

Een mogelijk verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen kan verklaard worden aan de hand van stigmatisering. Stigmatisering is een breed concept. Een stigma is volgens Goffman (1963) een krachtig sociaal label dat radicaal de manier verandert hoe mensen naar zichzelf kijken en worden bekeken door anderen. Als individuen niet aan normatieve verwachtingen voldoen, wegens kenmerken die verschillend of ongewenst zijn, kan dit (sociale) afwijzing binnen een samenleving als gevolg hebben. Katz (1979) vult hierop aan dat het vermijden van interactie met personen, van wie de lichamelijke en psychologische kenmerken afwijken van de groepsnorm, kan leiden tot problemen zoals isolatie en afwijzing. Daarnaast zullen degenen die anders zijn situaties vermijden om problemen te voorkomen. Kortom, een stigma leidt tot een scheidslijn tussen de groep die de norm voorschrijft (meerderheidsgroep) en de groep die hier niet aan voldoet (minderheidsgroep). Door deze scheidslijn kan het voor meerderheids- en minderheidsgroepen moeilijk worden om aansluiting met elkaar te vinden.

Er zijn diverse theorieën over de aansluiting tussen minderheids- en meerderheidsgroepen. Een theorie is de *similarity attraction theory* (Byrne, 1971), deze theorie veronderstelt dat individuen zich eerder aangetrokken voelen tot mensen waarmee ze overeenkomsten vertonen. Door deze overeenkomsten zijn mensen eerder bereid om een ander positief te beoordelen. Als deze overeenkomsten er niet zijn gaat het positief beoordelen van een ander moeizamer. Studies laten zien dat over homoseksuelen bepaalde stereotypen bestaan die niet gelden voor heteroseksuelen (Page & Yee, 1986; Madon, 1997). Onderzoek van het SCP (2010) laat zien dat heterojongeren homoseksuele mannen zien als ‘vrouwelijk’, hierbij wordt homoseksualiteit bij mannen vooral in verband gebracht met (vrouwelijk) gedrag. Het beeld van biseksuele vrouwen of lesbische vrouwen is anders onder jongeren. Ze hebben vaak een ‘mannelijk’ beeld van lesbiennes, maar anderzijds bestaat er ook een beeld dat lesbiennes en biseksuele vrouwen ‘sexy’ en ‘spannend’ zijn om naar te kijken (Keuzenkamp, et al 2012). Door deze stereotypen zijn er volgens heteroseksuelen misschien minder overeenkomsten met homoseksuelen waardoor ze homoseksuelen als minder positief beoordelen wat kan leiden tot uitsluiting. homoseksuelen kunnen zich minder veilig voelen doordat ze als anders worden gezien door heteroseksuelen omdat ze niet voldoen aan de ‘norm’. Over deze norm zal nader worden ingegaan in de volgende paragraaf.

Solidariteit en uitsluiting

Naast stigmatisering kan ook solidariteit van invloed zijn op afwijzing/uitsluiting. Een definitie van solidariteit is ‘de waarden en opvattingen die ten grondslag liggen aan de bijdragen van mensen aan het welzijn van een individuele ander of aan dat van een groep, de feitelijke gedragingen die

voortvloeien uit die waarden en opvattingen, en de (in)formele regelingen waartoe die gedragingen kunnen leiden (Komter, Burgers & Engbersen, 2000)'. Solidariteit wordt binnen de sociologie vaak als een positief concept opgevat, toch heeft het begrip solidariteit ook een schaduwzijde. Er zijn interne risico's die de solidariteit van binnen uit kan bedreigen zoals free-riders gedrag en conflicterende belangen binnen een groep. Daarnaast kan solidariteit leiden tot een druk om te conformeren aan de groepsnorm. Een sterke groepsnorm kan de hechtheid van de leden binnen een groep versterken. Maar dit kan ook er toe leiden dat de gedragingen en waarden van niet-groepsleden worden bestempeld als afwijkend, wat op zijn beurt vijandig gedrag als gevolg kan hebben. Dit kan wij/zij denken, met eventueel uitsluiting van niet-groepsleden, als gevolg hebben (Komter, 2003). Dit wij/zij denken kan ook ontstaan tussen homoseksuelen en heteroseksuelen doordat ze ieder eigen waarden en normen hebben met bepaalde gedragingen als gevolg. De homoacceptatie in Nederland is het hoogst in heel Europa (Keuzenkamp, 2010). Echter, Nederlanders vinden homoseksualiteit prima zolang homoseksuelen bepaalde gedragingen beperken tot de privésfeer. Zo komt uit een onderzoek van het SCP naar voren dat 42 procent van de Nederlanders twee kussende mannen in de openbare ruimte aanstootgevend vinden terwijl een zoenend heterokoppel maar door 8 procent aanstootgevend wordt gevonden. Daarnaast is het accepteren van de geaardheid bij homoseksuelen vaker een groter issue dan bij heteroseksuelen aangezien heteroseksualiteit 'de norm' is (Keuzenkamp, 2010). Doordat homoseksuelen op sommige vlakken niet conformeren aan de groepsnorm van heteroseksuelen kan er een wij/zij denken ontstaan tussen beide groepen waardoor ze elkaar op een andere manier gaan bekijken.

De term uitsluiting is net al een paar keer de revue gepasseerd. Maar wat wordt er nu precies onder uitsluiting verstaan? Er zijn meerdere vormen van uitsluiting (Verplanke, Engbersen, Duyvendak, Tonkens & van Vliet, 2002). Bij culturele uitsluiting gaat het er om dat sommige groepen binnen een samenleving niet in staat zijn om te leven volgens de dominante waarden, oriëntaties en gedragspatronen. Bij sociale uitsluiting gaat het over de kwaliteit en omvang van relaties. Deze relaties nemen af, met inkrimping van het sociaal netwerk als gevolg. Een bekende theorie die een verklaring biedt voor het ontstaan van uitsluiting is de *conflicttheory* van Sherif (1967). Binnen deze theorie staat 'nutsdenken' centraal. Tussen sociale groepen kan competitie ontstaan over schaarse goederen, een bekend voorbeeld van schaarse goederen zijn banen. Uitsluiting kan ontstaan als er een machtsverschil is tussen groepen waardoor een groep sterker is dan de andere groep. Tussen homoseksuelen en heteroseksuelen kan ook een conflict ontstaan. Hierbij zal het niet gaan over goederen zoals banen maar over waarden zoals het accepteren van homoseksualiteit. Als er bij homoseksuelen het gevoel ontstaat dat ze niet worden geaccepteerd vanwege hun geaardheid kan dit leiden tot onveiligheidsgevoelens. Dit komt terug in verschillende onderzoeken waarin gesteld wordt dat sommige homoseksuelen in Nederland voorzichtig zijn in het uiten van hun homoseksualiteit (Bos & Keuzenkamp 2012) uit angst voor negatieve reacties. Naast het krijgen van negatieve reacties worden homoseksuelen ook regelmatig slachtoffer. Registraties van antidiscriminatiebureaus laten

zien dat er een flink aantal gewelddadige en discriminatoire uitingen zijn jegens homoseksuelen (Keuzenkamp, 2010). Het krijgen van negatieve reacties en slachtofferschap van geweld vanwege de geaardheid kan leiden tot onveiligheidsgevoelen (van San & de Boom, 2006).

Als toevoeging op de verklaringen die hierboven zijn behandeld zullen in paragraaf 3.4 verschillende onderzoeken uit het verleden worden behandeld die gaan over onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen.

3.4 Bevindingen uit eerder onderzoek

Er is in het verleden regelmatig onderzoek gedaan naar geaardheid als voorspeller voor onveiligheidsgevoelens, een paar van deze studies zullen hieronder worden behandeld (D'Augelli, 1992; Herek, Gilles & Cogan, 1999; Mooij, 2013; Coenders & Huijnk, 2009; van San & de Boom, 2006). Als eerste zullen buitenlandse studies besproken worden waarna vervolgens wordt ingegaan op Nederlandse studies.

In 1992 heeft Athony D'Augelli een onderzoek gedaan naar ervaringen van geweld en angst voor criminaliteit op een Amerikaanse universiteit onder 121 lesbiennes en homoseksuele mannen tussen de 19 en 22 jaar. Drie op de vier studenten rapporteerde verbaal geweld. Maar 28 procent van de studenten maakten zich geen zorgen over hun persoonlijke veiligheid, de overige 72 procent was soms of vaak bang om slachtoffer te worden van geweld. Dit heeft als gevolg dat 57 procent van de studenten veranderingen in hun dagelijks leven hebben aangebracht om het risico op persoonlijke confrontaties zoals geweld tegen te gaan. De angst om slachtoffer te worden van criminaliteit was gerelateerd aan persoonlijke confrontaties en confrontaties die andere lesbiennes en homoseksuele mannen hebben ervaren. Een belangrijke conclusie van het onderzoek was dat een 'coming out' op de universiteit samengaat met lichamelijke en geestelijk confrontaties (D'Augelli, 1992).

Een andere bekende studie waar onder andere is gekeken naar onveiligheidsgevoelens is uitgevoerd door Herek, Gilles en Cogan (1999). Zij hebben gekeken naar de psychologische gevolgen onder lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuele mannen en vrouwen die slachtoffer zijn geworden van een geweldsdelict. Een van de nadelige gevolgen van slachtofferschap van een geweldsdelict is het ervaren van onveiligheidsgevoelens. De gegevens zijn verzameld onder 2259 respondenten waarvan 1170 vrouw en 1089 man. Resultaten laten zien dat homoseksuele mannen en lesbische vrouwen die slachtoffer zijn geworden van een geweldsdelict significant meer onveiligheidsgevoelens ervaren dan homoseksuele mannen en lesbische vrouwen die geen slachtoffer zijn geworden van een geweldsdelict.

In Nederland is er ook onderzoek gedaan naar onveiligheidsgevoelens. In 2013 is een onderzoek verschenen van Mooij, hij heeft onderzoek gedaan naar geweld en onveiligheidsgevoelens onder Nederlandse scholieren en schoolpersoneel. LHB⁴ leerlingen en personeel voelen zich

⁴ De afkorting LHB staat voor lesbiennes, homoseksuele mannen en biseksuele mannen en vrouwen.

onveilig op school dan niet-LHB leerlingen en personeel. LHB leerlingen ervaren ook meer geweld dan niet-LHB leerlingen. In tegenstelling tot eerdere onderzoeken heeft Mooij gekeken naar het verschil tussen homoseksuelen en heteroseksuelen, maar het onderzoek geeft geen verklaringen voor het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen beide groepen. Daarnaast gaat het onderzoek over een kleine onderzoekspopulatie, namelijk LHB scholieren en personeel. Verder is binnen sommige gemeentes onderzoek gedaan naar onveiligheidsgevoelens. Een onderzoek in de gemeente Nijmegen naar onveiligheidsgevoelens onder homoseksuele mannen, lesbische vrouwen, biseksuelen en transgenders (HLBT) uit 2008 laat zien dat driekwart van de respondenten zich wel eens onveilig voelt vanwege de geaardheid (Coenders & Huijnk, 2009). Deze cijfers sluiten redelijk aan bij een enquête onder 767 COC leden wat is uitgevoerd door van San en de Boom (2006), uit dit onderzoek blijkt dat 36 procent van de homoseksuele mannen en lesbische vrouwen zich nooit onveilig voelt. Van San en de Boom hebben ook gekeken naar de mate waarin homoseksuelen slachtoffer zijn geworden van intimidatie en geweld. De resultaten laten dat 55 procent van de respondenten eens is uitgelachen of uitgescholden vanwege de seksuele geaardheid, 17 procent is wel eens getreiterd. homoseksuelen worden vooral geconfronteerd met verbaal geweld. De percentages non-verbaal geweld zijn lager, twaalf procent van de respondenten is ooit bedreigd met lichamelijk geweld en drie procent is slachtoffer geworden van geweld.

Bovenstaande onderzoeken laten zien dat homoseksuelen in sterkere mate negatieve confrontaties meemaken zoals geweldsdelicten en bedreigingen, deze confrontaties hebben een negatieve invloed op de veiligheidsgevoelens van homoseksuelen.

3.5 Conceptueel model

In paragraaf 3.3 is het model van Wittebrood & Oppelaar (2006) over de individuele en situationele context aan bod gekomen. Op basis van dit model, bevindingen uit eerder onderzoek en de mogelijkheden die de data van de Veiligheidsmonitor bied zal nu het conceptueel model en de bijbehorende hypothesen worden gepresenteerd.

3.5.1 Individuele context

Persoonlijke kenmerken: In het verleden is regelmatig uit onderzoek gebleken dat bepaalde persoonlijke kenmerken van invloed kunnen zijn op onveiligheidsgevoelens. Een paar van deze persoonlijke kenmerken zullen ter controle worden meegenomen, dit zijn geslacht, leeftijd en herkomst. Daarnaast is binnen dit onderzoek geaardheid een belangrijke voorspeller voor onveiligheidsgevoelens.

Slachtofferervaringen: In het model van Oppelaar en Wittebrood (2006) wordt verondersteld dat slachtofferschap kan leiden tot onveiligheidsgevoelens. De verwachting is dat het effect van slachtofferschap op onveiligheidsgevoelens groter is voor homoseksuelen dan heteroseksuelen. Dit komt door de positie die homoseksuelen (minderheidsgroep) in nemen ten opzichte van

heteroseksuelen (meerderheidsgroep). Homoseksuelen worden vaak met andere ogen bekeken dan heteroseksuelen, zo worden homoseksuele mannen en lesbische vrouwen mannelijk (SCP, 2010). Homoseksuelen voldoen niet aan de 'norm', namelijk heteroseksualiteit. Dit leidt er toe dat homoseksuelen, vanwege hun geaardheid, vaker slachtoffer worden van mishandeling of bedreiging dan heteroseksuelen (Herek, Gilles & Cogan, 1999). Daarom is de verwachting dat slachtofferschap van mishandeling en bedreiging een sterker effect heeft bij homoseksuelen dan bij heteroseksuelen aangezien homoseksuelen vaker slachtoffer worden vanwege hun geaardheid.

Hypothese 1. Homoseksuelen voelen zich onveiliger dan heteroseksuelen na slachtofferschap van mishandeling.

Hypothese 2. Homoseksuelen voelen zich onveiliger dan heteroseksuelen na slachtofferschap van bedreiging.

Naast slachtofferschap van mishandeling en bedreiging kunnen mensen ook worden blootgesteld aan negatieve reacties of respectloos gedrag waardoor men zich onveiliger gaat voelen. Ook bij het krijgen van negatieve reacties is de verwachting dat het effect sterker is op de onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen dan heteroseksuelen. Homoseksuelen voelen zich nog niet volledig geaccepteerd door de Nederlandse bevolking, aangezien homoseksuelen aangeven dat ze voorzichtig zijn in het uiten van hun geaardheid om negatieve reacties te voorkomen (van San & de Boom, 2006). Door deze voorzichtigheid van homoseksuelen is de verwachting ontstaan dat slachtofferschap van negatieve reacties een sterker effect heeft op de onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen dan heteroseksuelen:

Hypothese 3. Homoseksuelen voelen zich onveiliger dan heteroseksuelen na confrontaties met negatieve reacties.

3.5.2 Situationele context

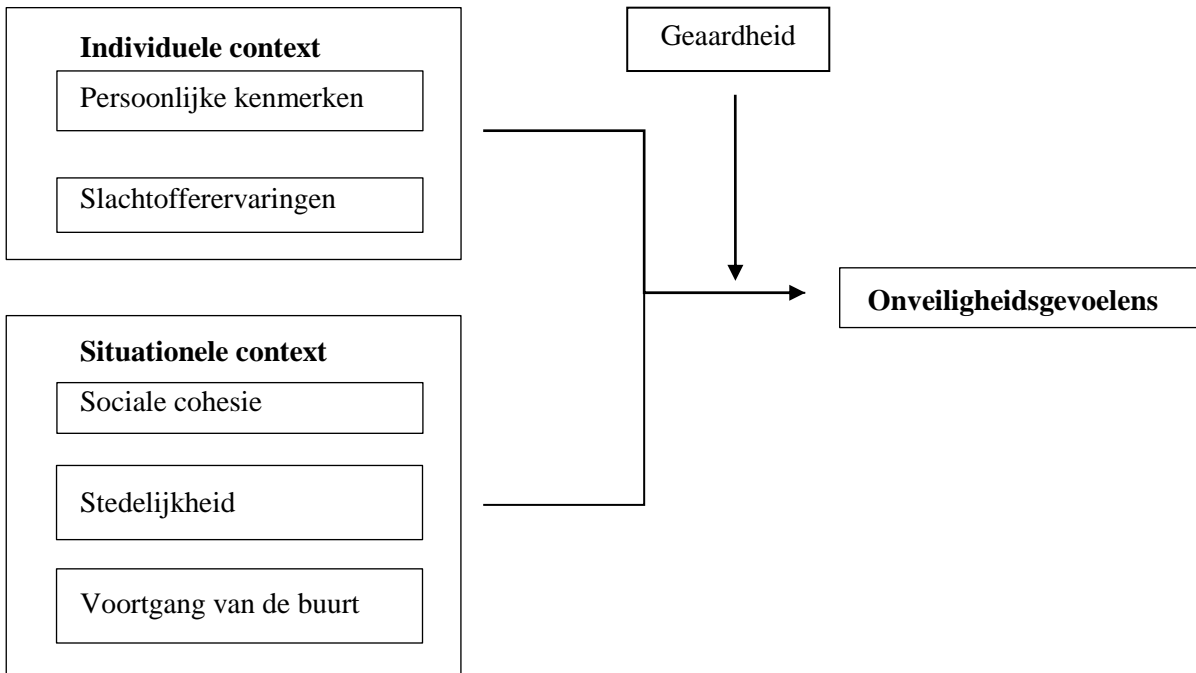
Sociale cohesie: Binnen de *collective efficacy theory* wordt verondersteld dat sociale cohesie zorgt voor een overeenstemming van normen en waarden binnen een buurt zodat er een norm ontstaat waarop buurtbewoners elkaar kunnen controleren. Door deze overeenstemming tussen bewoners is er minder kans op criminaliteit, aangezien mensen elkaar op wangedrag aanspreken, en ervaren mensen dus ook minder onveiligheidsgevoelens. Dus sociale cohesie leidt tot minder onveiligheidsgevoelens. De verwachting is dat een lagere sociale cohesie leidt tot sterkere onveiligheidsgevoelens bij homoseksuelen dan heteroseksuelen. Homoseksuelen maken vaker negatieve confrontaties mee vanwege hun geaardheid dan heteroseksuelen. Als daarbij de sociale cohesie in een buurt laag is en mensen elkaar niet op wangedrag aanspreken is de kans groot dat homoseksuelen meer last krijgen van het wangedrag in de buurt dan heteroseksuelen. Dit heeft geleid tot de vierde hypothese:

Hypothese 4. Een lagere sociale cohesie in de buurt leidt tot sterkere onveiligheidsgevoelens bij homoseksuelen dan heteroseksuelen.

De twee factoren *stedelijkheid* en *voortgang van de buurt* zijn in verleden niet onderzocht als voorspellers voor onveiligheidsgevoelens. Toch worden deze twee factoren meegenomen ter controle aangezien ze meer informatie geven over de buurt waar respondenten wonen.

De hypothesen die zijn opgesteld zullen worden getoetst voor de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens.

Figuur 3.2 Conceptueel model gebaseerd op het model van Oppelaar en Wittebrood (2006)

4. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk zal als eerste de data van de Veiligheidsmonitor worden behandeld. Vervolgens wordt nader ingegaan op de operationalisering van de variabelen. Als laatste zal de gebruikte methoden voor het analyseren van de data worden behandeld.

4.1 Data

De data die zal worden gebruikt is verzameld door het CBS bij de Veiligheidsmonitor (VM). De Veiligheidsmonitor is een jaarlijks terugkerende grootschalige bevolkingsenquête waarin wordt gevraagd naar zaken zoals leefbaarheid en overlast in de woonbuurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap van veel voorkomende criminaliteit, het oordeel van burgers over het optreden van politie en preventiegedrag. De eerste slachtofferenquête is afgenomen in 1973 en wordt sindsdien jaarlijks herhaald door het CBS en/of het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC).

Voor dit onderzoek zal gebruik worden gemaakt van de data die is verzameld bij de Veiligheidsmonitor 2013. Deze is uitgevoerd in de periode begin augustus tot eind november 2013 op landelijk/(politie)regionaal en lokaal niveau onder alle in Nederland wonende personen van 15 jaar en ouder. Bewoners van inrichtingen en tehuizen zijn als uitzondering niet opgenomen binnen dit onderzoek. Naast het CBS heeft ook het onderzoeksbureau I&O Research dit onderzoek in 151 gemeenten op lokaal niveau of in (politie)regionaal verband uitgevoerd. In totaal zijn 350.000 steekproefpersonen benaderd voor deel te nemen aan de Veiligheidsmonitor. Op landelijk niveau zijn door het CBS bijna 67.000 personen benaderd. Daarnaast heeft onderzoeksbureau I&O Research ruim 96.000 personen op landelijk niveau en 192.000 personen op lokaal niveau benaderd. Uiteindelijk hebben 145.277 respondenten meegewerkt aan de Veiligheidsmonitor. Van de respondenten heeft 47,8 procent de internetvragenlijst ingevuld (CAWI). Iets meer dan de helft, namelijk 52,2 procent heeft de schriftelijke vragenlijst ingevuld (PAPI). Gemiddeld reageerde 41,1 procent van de benaderde personen op de vragenlijst.

Binnen de vragenlijst kwamen twaalf onderdelen aan bod. Bij de eerste twee onderdelen werden respondenten vragen voorgelegd over de leefbaarheid en beleving van de overlast binnen de woonbuurt. Er kwamen onder andere stellingen aan bod waar respondenten helemaal mee eens tot helemaal mee oneens konden beantwoorden. Bij de vragen over overlast werden respondenten verschillende vormen van overlast voorgelegd waarop gereageerd kon worden in welke mate dit binnen de woonbuurt voorkomt. Daarnaast konden respondenten aangeven welke twee vormen van overlast als eerste zouden moeten worden aangepakt. Onderdeel drie stond in het teken van veiligheidsbeleving. Er werden vragen gesteld over onveiligheidsgevoelens in het algemeen, onveiligheidsgevoelens op buurtniveau, momenten dat respondenten zich onveilig voelen en hoe groot respondenten de kans achten zelf slachtoffer te worden van bepaalde vormen van criminaliteit. Het vierde onderdeel ging over slachtofferschap. Respondenten werden vragen voorgelegd op het gebied

van woninginbraak, diefstal uit- en vanaf de auto, autodiefstal, diefstal van ander motorvoertuig, fietsdiefstal, zakkenrollerij en beroving, geweld, overige diefstal, vernielingen, identiteitsfraude, koop- en verkoopfraude, hacken en cyberpesten. Vragen gingen onder andere over slachtofferschap: Hoe vaak is een delict voorgekomen, is de dader bekend en heeft de respondent aangifte gedaan bij de politie? Onderdeel vijf ging over de tevredenheid van het laatste politiecontact. Vragen gingen onder andere over de reden van het laatste politiecontact, tevredenheid van het contact en op welke manier het contact verlopen is. Onderdelen zes, zeven en acht stonden in het teken van het functioneren van de politie in de buurt, politie in het algemeen en de gemeente. Respondenten konden aangeven hoe tevreden ze waren over het functioneren en ze kregen stellingen voorgelegd. Onderdeel negen ging over preventie. Respondenten konden aangeven in welke mate ze sociale en fysieke maatregelen nemen. Onderdeel tien ging over onveilige plekken. Van verschillende plekken konden respondenten aangeven of ze zich hier vaak, soms of zelden of nooit onveilig voelen. Bij onderdeel elf stond respectloos gedrag centraal. Respondenten konden aangeven of ze zich vaak, soms of zelden of nooit respectloos werden behandeld door bijvoorbeeld onbekenden op straat, overheidsinstanties of bekenden. Het laatste onderdeel ging over de demografische kenmerken van respondenten zoals leeftijd, geslacht, geaardheid en opleidingsniveau.

Ondanks dat voor dit onderzoek een dataset van het CBS wordt gebruikt is er alsnog gekeken naar de representativiteit van de data. Hiervoor is gebruik gemaakt van StatLine gegevens (www.cbs.nl). Wat betreft de verdeling van mannen en vrouwen in de dataset; gegevens van StatLine laten zien dat op 1 januari 2014 8.334.385 mannen en 8.494.904 vrouwen in Nederland wonen. Er is in Nederland een licht overschot in het aantal vrouwen. Dit is ook terug te zien in de data: 47,6 procent van de respondenten is man en 52,4 procent van de respondenten is vrouw. In de vragenlijst heeft 5,4 procent van de respondenten aangegeven homoseksueel te zijn (homoseksuele man, lesbische vrouw, biseksuele man en biseksuele vrouw). Dit komt vrij sterk overeen met het percentage waarover ook wordt gesproken in de volksmond en wetenschappelijke publicaties, namelijk 1 op de 20. Als laatste is er gekeken naar de leeftijd van de respondenten. De gemiddelde leeftijd en de verdeling van de leeftijdsgroepen in de dataset komen vrij goed overeen met de gegevens van StatLine. Gekeken naar de bovenstaande drie punten lijkt de data vrij representatief te zijn voor de Nederlandse bevolking.

4.2 Operationalisering

In de komende paragrafen wordt toegelicht hoe de begrippen uit het theoretisch kader worden geoperationaliseerd in toetsbare variabelen. Bij de onafhankelijke variabelen komen eerste de variabelen over de individuele context aan bod en vervolgens de variabelen over de situationele context.

4.2.1 Afhankelijke variabelen

Onveiligheidsgevoelens

De afhankelijke variabele in dit onderzoek is onveiligheidsgevoelens. Zoals eerder aangegeven wordt er bij onveiligheidsgevoelens gekeken naar drie dimensies, namelijk cognitief, affectief en gedragsmatig. Hierdoor zijn er drie afhankelijke variabelen. In de vragenlijst is op verschillende manieren gevraagd naar onveiligheidsgevoelens.

Cognitieve onveiligheidsgevoelens zijn gemeten aan de hand van vijf vragen. Bij de eerste vraag konden respondenten aangeven of ze het idee hadden dat er ‘geen’, ‘weinig’ of ‘veel’ criminaliteit in hun buurt plaatsvindt. Bij de andere vier vragen werden de respondenten gevraagd hoe groot ze kans inschatten om slachtoffer te worden van zakkenrollerij zonder geweld, beroving op straat met geweld, inbraak in de woning en mishandeling. Deze vier vragen hadden vijf antwoordcategorieën, namelijk ‘heel klein’, ‘klein’, ‘niet klein en niet groot’, ‘groot’ en ‘heel groot’. Voor een overzicht van de variabelen zie bijlage 1. De Cronbach’s Alpha test laat zien dat de onderlinge correlaties van de variabelen .843 is. Dit is groter dan de voorgeschreven norm van 0.7 en betekent dat het samenvoegen van deze variabelen betrouwbaar is (Allen & Bennet, 2010). De vijf variabelen zijn ieder gecodeerd naar dummy variabelen. Bij de eerste variabele zijn de antwoordcategorieën ‘weinig’ en ‘veel’ als 1 en ‘geen’ als 0 gecodeerd. Bij de overige vier variabelen zijn de antwoordcategorieën ‘groot’ en ‘heel groot’ als 1 en de overige categorieën als 0 gecodeerd. Van de vijf dummy variabelen is met behulp van *mean* een continue variabele gemaakt die gaat over cognitieve onveiligheidsgevoelens. De range van deze variabele ligt tussen de 0 en 1. Affectieve onveiligheidsgevoelens gaan over het gevoel van respondenten en zijn gemeten aan de hand van vijf vragen, zoals: ‘Komt het wel eens voor dat u zich onveilig voelt als u ’s avonds bij u in de buurt op straat loopt?’ Respondenten konden kiezen uit drie antwoordcategorieën, namelijk ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’. In totaal zijn vijf variabelen gebruikt om de affectieve onveiligheidsgevoelens te meten, voor het overzicht van de variabelen zie bijlage 1. De Cronbach’s Alpha test laat zien dat de onderlinge correlaties van de variabelen .778 (>0.7) is. Van de vijf variabelen over affectieve onveiligheidsgevoelens zijn dummy variabelen gemaakt met de antwoordcategorieën ‘soms’ en ‘vaak’ als 1 en ‘zelden of nooit’ als 0. Van deze vijf dummy variabelen is met behulp van *mean* een continue variabele gemaakt die gaat over affectieve onveiligheidsgevoelens met een range tussen 0 en 1. Gedragsmatige onveiligheidsgevoelens is gemeten aan de hand van vier variabelen. Bij gedragsmatige onveiligheidsgevoelens staat het gedrag centraal dat kan voortvloeien uit onveiligheidsgevoelens. Voor het overzicht van de variabelen zie bijlage 1. De antwoordcategorieën waren ‘vaak’, ‘soms’, en ‘zelden of nooit’ Net als bij de andere twee dimensies is van de vier vragen over gedragsmatige onveiligheidsgevoelens één continue variabele gemaakt. De Cronbach’s Alpha test laat zien dat de onderlinge correlaties van de variabelen .799 (>0.7) is. Net als bij cognitieve - en affectieve onveiligheidsgevoelens zijn van de variabelen die gedragsmatige onveiligheidsgevoelens meten dummy variabelen gemaakt met de antwoordcategorieën ‘vaak’ en ‘soms’ als 1 en ‘zelden of nooit’

als 0. Van deze vijf dummy variabelen is met behulp van *mean* een continue variabele gemaakt die gaat over gedragsmatige onveiligheidsgevoelens met een range tussen 0 en 1.

Bij de vragen over onveiligheidsgevoelens konden respondenten ook de antwoordcategorieën ‘weet niet’ en ‘geen antwoord’ invullen. Deze antwoordcategorieën zijn binnen dit onderzoek buiten beschouwing gelaten en als *missing* gecodeerd.

4.2.2 Onafhankelijke variabelen individuele context

Geaardheid

De eerste onafhankelijke variabele in dit onderzoek is geaardheid. In de vragenlijst is niet direct gevraagd naar de seksuele geaardheid van respondenten. Dit is gecombineerd aan de hand van twee gegevens, namelijk het geslacht van de respondent en de vraag: ‘Tot welke sekse voelt u zich aangetrokken?’. Bij deze vraag konden respondenten kiezen uit vijf antwoordcategorieën, namelijk ‘Dat u zich vooral – uitsluitend aangetrokken voelt tot mannen’, ‘Dat u zich zowel tot mannen als tot vrouwen aangetrokken voelt’, ‘Dat u zich vooral – uitsluitend aangetrokken voelt tot vrouwen’, ‘weet niet – anders’ en ‘weigert’. De variabelen over het geslacht en tot welk sekse de respondent zich aangetrokken voelt zijn gecombineerd tot een variabele, namelijk: ‘Seksuele geaardheid’. Deze variabele heeft acht antwoordcategorieën: ‘(primaire) homo’, ‘(primaire) lesbisch’, ‘bi-seksueel man’, ‘bi-seksueel vrouw’, ‘hetero man’, ‘hetero vrouw’, ‘weet niet/anders’ en ‘geen antwoord’. De antwoordcategorieën ‘weet niet/anders’ en ‘geen antwoord’ zullen alleen bij de beschrijvende statistieken getoond worden. Bij de toetsende statistieken worden deze antwoordcategorieën buiten beschouwing gelaten.

Geslacht

Met behulp van de vraag ‘Wat is uw geslacht?’ is naar het geslacht van respondenten gevraagd. Van de variabele geslacht is een dummyvariabele gemaakt met als 0 man en 1 vrouw.

Slachtofferschap mishandeling

De eerste voorspeller is slachtofferschap van mishandeling. Naar slachtofferschap van mishandeling is gevraagd met behulp van de volgende vraag ‘Heeft iemand u ZELF in de afgelopen 5 jaar wel eens aangevallen of mishandeld of daarmee bedreigd?’ De antwoordcategorieën waren 1 ‘Aangevallen of mishandeld’ 2 ‘Alleen bedreiging’ 3 ‘Weigert’ 4 ‘Weet niet’. Van deze variabele is een dummy variabele gemaakt met als 0 ‘Overig’, hier vallen de mensen onder die niet hebben geantwoord of ‘alleen bedreiging’, ‘weigert’ en ‘weet niet’ hebben geantwoord. 1 zijn de mensen die hebben aangegeven slachtoffer te zijn geworden van een aanval of mishandeling.

Slachtofferschap bedreiging

De tweede voorspeller is slachtofferschap van bedreiging. Slachtofferschap van bedreiging is met dezelfde vraag gemeten als slachtofferschap van mishandeling. Ook van de variabele slachtofferschap van bedreiging is een dummy variabele gemaakt. Alleen is hier de 1 'Alleen bedreiging' en 0 de mensen die niet hebben geantwoord en de antwoordcategorieën 'Aangevallen of mishandeld', 'Weigert' en 'Weet niet'.

Negatieve reacties

De derde voorspeller is negatieve reacties. Om negatieve reacties te meten wordt gebruik gemaakt van vijf variabelen over respectloos gedrag. Deze variabelen over respectloos gedrag zullen niet volledig negatieve reacties dekken aangezien het krijgen van een negatieve reactie ook op een respectvolle manier kan. Daarnaast gaat het over respectloos gedrag in het algemeen, in de vraagstelling komt niet naar voren dat het gaat over respectloos gedrag gerelateerd aan de seksuele geaardheid van de respondent. Toch is besloten om negatieve reacties te meten aan de hand van respectloos gedrag aangezien het een indicatie geeft van de mate waarin groepen worden geconfronteerd met negatieve reacties. Respectloos gedrag is gemeten aan de hand van de volgende vragen: 'Hoe vaak wordt u respectloos behandeld door onbekenden op straat?', 'Hoe vaak wordt u respectloos behandeld door onbekenden in het openbaar vervoer', 'Hoe vaak wordt u respectloos behandeld door personeel van winkels of bedrijven?', 'Hoe vaak wordt u respectloos behandeld door personeel van overheidsinstanties?' en 'Hoe vaak wordt u respectloos behandeld door bekenden zoals partner, familie of vrienden?'. Respondenten konden kiezen uit zes antwoordcategorieën namelijk 'vaak', 'soms', 'zelden of nooit', 'niet van toepassing', 'weigert' en 'weet niet'. De Cronbach's Alpha van deze variabelen is .716 (>0.7). Van de zes antwoordcategorieën zijn alleen maar 'zelden of nooit', 'soms' en 'vaak' meegenomen in de analyses. Van de vijf variabelen zijn dummy variabelen waarbij de antwoordcategorieën 'vaak' en 'soms' zijn gecodeerd als 1 en 'zelden of nooit' als 0. Van deze dummy variabelen is met *mean* één continue variabele gemaakt met een range tussen 0 en 1.

Leeftijd

Met behulp van de vraag 'Wat is uw leeftijd?' is naar de leeftijd van respondenten gevraagd. Respondenten konden zelf hun leeftijd in jaren invullen. Dit is een continue variabele met een range van 15 tot 100 jaar.

Opleiding

Opleiding is gemeten met de volgende vraag 'Wat is de hoogste opleiding die u heeft afgerond met een diploma, akte of getuigschrift?'. De negen antwoordcategorieën waaruit gekozen kon worden waren 1 'geen opleiding, 2 'lagere school' 3 'lager beroepsonderwijs' 4 Mavo, VMBO theoretisch of gemengde leerweg, ULO, MULO' 5 'Havo, VWO, Gymnasium, HBS, MMS' 6 'Middelbaar

beroepsonderwijs' 7 'Propedeuse, Kandidaats, Bachelor, Hoger Beroepsonderwijs' 8 'Doctoraal, Master, Semi-Wetenschappelijk onderwijs' en 9 'Geen antwoord'. De 9 antwoordcategorieën zijn ingekrompen tot 4 categorieën namelijk 0 'geen onderwijs' 1 'lager onderwijs' 2 'middelbaar onderwijs' en 3 'hoger onderwijs'. Bij de analyses is 'geen onderwijs' de referentie variabele.

Herkomst

In de vragenlijst is niet gevraagd naar de herkomst van respondenten, deze informatie is verkregen met behulp van de Gemeentelijke basisadministratie (GBA). De variabele herkomst is een categorische variabele met 3 categorieën namelijk 'autochtoon', 'westers allochtoon' en 'niet westers allochtoon'. Van deze variabele zijn drie dummy variabelen gemaakt, namelijk 'westers allochtoon', 'niet westers allochtoon' en 'autochtoon'. Bij de analyses is 'autochtoon' de referentie variabele.

4.2.3 Onafhankelijke variabelen situationele context

Sociale cohesie

De laatste voorspeller is sociale cohesie in de buurt. Dit is gemeten met behulp van vier stellingen, namelijk: 'De mensen in de buurt gaan op een prettige manier met elkaar om', 'Ik woon in een gezellige buurt waar mensen elkaar helpen en dingen samen doen', 'Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen' en 'Ik heb veel contact met andere buurtbewoners'. De stellingen hebben zeven schalen, namelijk: 'Helemaal mee eens', 'mee eens', 'niet mee eens en niet mee oneens', 'mee oneens', 'helemaal mee oneens', 'weigert' en 'weet niet'. De Cronbach's Alpha van deze vier variabelen is .847 (> 0.7), dus het samenvoegen van de variabelen is betrouwbaar. Net zoals bij de variabelen over negatieve reacties zijn van de variabelen over sociale cohesie dummy variabelen gemaakt met als 1 'helemaal mee eens' en 'mee eens' en als 0 'niet mee eens en niet mee oneens', 'mee oneens' en 'helemaal mee oneens'. De categorieën 'weigert' en 'weet niet' zijn buiten beschouwing gelaten. Van de dummy variabelen is één continue variabele gemaakt met een range tussen 0 en 1.

Stedelijkheid

Net als bij herkomst is in de vragenlijst niet gevraagd naar stedelijkheid, ook deze informatie is verkregen via de GBA. De variabele stedelijkheid is een categorische variabele met vijf categorieën namelijk 'zeer sterk stedelijk', 'sterk stedelijk', 'matig stedelijk', 'weinig stedelijk' en 'niet stedelijk'. Van deze categorieën zijn vijf dummy variabelen gemaakt met als referentie variabele 'zeer sterk stedelijk'.

Voortgang buurt

Naar de voortgang van de buurt is gevraagd met behulp van de volgende vraag: 'Vindt u dat de buurt waarin u woont in de afgelopen 12 maanden vooruit, gelijk of achteruit is gegaan?'. De drie

antwoordmogelijkheden waren 1 'Vooruit' 2 'Achteruit' 3 'Gelijk gebleven'. Van deze variabele is een dummy variabele gemaakt met als 1 'Vooruit' en als 0 'Achteruit' en 'Gelijk gebleven'. Zo wordt duidelijk hoeveel procent van de respondenten vindt dat de buurt de afgelopen 12 maanden vooruit is gegaan.

Rapportcijfer leefbaarheid buurt

De leefbaarheid van de buurt is gemeten aan de hand van een rapportcijfer tussen 1 en 10. De vraag in de vragenlijst was als volgt: Als u door middel van een rapportcijfer van 1 tot en met 10 zou mogen aangeven hoe prettig u het vindt om in uw buurt te wonen, welk cijfer zou u dan geven? Dit is een continue variabele gebleven met een range tussen 1 en 10.

4.3 Methoden

De beschrijvende statistieken zullen gaan over homoseksuele mannen, lesbische vrouwen, biseksuele mannen, biseksuele vrouwen, heteroseksuele mannen en heteroseksuele vrouwen. Gezien de omvang is besloten om bij de toetsende analyses alleen te kijken naar de onveiligheidsgevoelens van homoseksuele mannen, heteroseksuele mannen, lesbische vrouwen en heteroseksuele vrouwen. Alle modellen die later in deze paragraaf worden behandeld zullen apart worden uitgedraaid voor de drie afhankelijke variabelen. Dit zijn de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens (cognitief, affectief en gedragsmatig). Daarbij wordt binnen de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens ook gekeken naar het effect van de onafhankelijke variabelen op de vier subgroepen van geaardheid (homoseksuele mannen, heteroseksuele mannen, biseksuele vrouwen en heteroseksuele vrouwen).

Voor dit onderzoek zal gebruik worden gemaakt van de multiële lineaire regressieanalyse. Voordat de analyses zijn uitgevoerd is eerst gekeken of de data voldeed aan de vereiste assumpties voor multiële lineaire regressieanalyse (Allen & Bennet, 2010). Wat betreft de assumpties valt er iets te zeggen over de data. Gezien het aantal respondenten is de N groot genoeg voor het uitvoeren van een multiële regressie analyse. Echter, de afhankelijke variabelen (cognitieve, affectieve en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens) zijn volgens de *Kolmogorov-Smirnov* toets significant. Dit betekent dat de variabelen niet normaal zijn verdeeld. Vervolgens is de data getoetst op multivariate outliers met behulp van *Mahalanobis distance*, de uitkomst laat zien dat de afhankelijke variabelen multivariate outliers hebben. Als laatste is de multicollineariteit getoetst door te kijken naar de *Tolerance* en *VIF*. Deze toetsen laten zien dat bij de onafhankelijke variabelen (negatieve reacties, slachtofferschap mishandeling, slachtofferschap bedreiging en sociale cohesie) geen sprake is van multicollineariteit. Dit betekent dat de variabelen niet sterk met elkaar zijn gecorreleerd en de

onafhankelijke variabelen betrouwbaar zijn. Ondanks dat er iets valt te zeggen over de assumpties is toch besloten om een multipele regressieanalyse uit te voeren⁵.

Bij de analyses wordt eerst apart gekeken naar het effect van de variabelen van de individuele context en de situationele context op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens (zie tabel 5.3 en 5.4). Vervolgens worden de variabelen van beide contexten samengevoegd en gekeken naar het gezamenlijke effect op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens (zie tabel 5.5). Voor het beoordelen of het effect sterker is voor homoseksuelen of heteroseksuelen zal gekeken worden naar de grootte van de 'B'.

⁵ Er is ook gekeken naar andere methoden, zoals de binaire logistische regressie analyse, maar deze voldeden niet aan de wensen.

5. Resultaten

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van het computerprogramma IBM-SPSS Statistics 20. In paragraaf 5.1 zullen eerste beschrijvende statistieken getoond worden. Beschrijvende statistieken geven meer informatie over de gebruikte variabelen. Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen zullen in paragraaf 5.2 toetsende statistieken aan bod komen.

5.1 Beschrijvende statistieken

Diverse literatuur laat zien dat homoseksuelen zich onveiliger voelen dan heteroseksuelen. Maar als gekeken wordt naar de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens en naar geaardheid (tabel 5.1) is dit beeld niet meer zo eenduidig. Er zijn verschillen zichtbaar tussen de dimensies van onveiligheidsgevoelens en de subgroepen van geaardheid.

Tabel 5.1 Beschrijvende statistieken over dimensies onveiligheidsgevoelens en geaardheid.

	N	Cognitieve onveiligheidsgevoelens		Affectieve onveiligheidsgevoelens		Gedragmatige onveiligheidsgevoelens	
		Mean	Std. Dev.	Mean	Std. Dev.	Mean	Std. Dev.
Heteroseksuele mannen	44761	0,21	0,15	0,14	0,23	0,75	0,27*
Homoseksuele mannen	1207	0,22	0,16*	0,18	0,27*	0,72	0,29
Heteroseksuele mannen	44761	0,21	0,15	0,14	0,23	0,75	0,27
Biseksuele mannen	1148	0,21	0,17*	0,16	0,25	0,77	0,27
Heteroseksuele vrouwen	44130	0,22	0,16	0,23	0,29	0,79	0,25
Lesbische vrouwen	738	0,23	0,17	0,22	0,28	0,77	0,27
Heteroseksuele vrouwen	44130	0,22	0,16	0,23	0,29	0,79	0,25
Biseksuele vrouwen	1616	0,22	0,17	0,25	0,3*	0,82	0,25

* p < .05 ** p < .01

Gekeken naar de mannen ervaren homoseksuele en biseksuele significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen, daarnaast ervaren homoseksuele mannen ook significant meer affectieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen. Bij gedragmatige onveiligheidsgevoelens scoren heteroseksuele mannen significant hoger dan homoseksuele mannen. Dit effect is omgedraaid bij heteroseksuele mannen en biseksuele mannen: biseksuele mannen ervaren meer gedragmatige onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen. Maar dit verschil is niet significant.

Tabel 5.2 Beschrijvende statistieken van homoseksuelen, heteroseksuelen, weet niet/anders en geen antwoord.

	Homoseksuelen N = 4709			Heteroseksuelen N = 8891			Weet niet/Anders N = 607			Geen antwoord N = 9501		
	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev
<i>Cognitieve onveiligheidsgevoelens</i>	[0-1]	,22	,16	[0-1]	,21	,15	[0-1]	,22	,20	[0-1]	,21	,19
<i>Affectieve onveiligheidsgevoelens</i>	[0-1]	,21	,28	[0-1]	,19	,27	[0-1]	,26	,315	[0-1]	,23	,31
<i>Gedragmatige onveiligheidsgevoelens</i>	[0-1]	,77	,27	[0-1]	,77	,26	[0-1]	,78	,277	[0-1]	,84	,23
<i>Slachtofferschap mishandeling</i>	[0-1]	,01	,11	[0-1]	,01	,09	[0-1]	,01	,09	[0-1]	,01	,09
<i>Slachtofferschap bedreiging</i>	[0-1]	,03	,16	[0-1]	,02	,14	[0-1]	,02	,14	[0-1]	,02	,13
<i>Negatieve reacties</i>	[0-1]	,22	,31	[0-1]	,19	,29	[0-1]	,19	,30	[0-1]	,18	,29
<i>Geslacht</i>	[15-94]	,50	,50	[15-97]	,49	,50	[15-90]	,53	,50	[15-100]	,62	,48
<i>Leeftijd</i>	[0-1]	52,64	17,17	[0-1]	48,18	16,58	[0-1]	55,25	19,59	[0-1]	56,84	15,72
<i>Geen onderwijs</i>	[0-1]	,01	,11	[0-1]	,01	,11	[0-1]	,05	,22	[0-1]	,03	,18
<i>Lager onderwijs</i>	[0-1]	,03	,16	[0-1]	,03	,17	[0-1]	,10	,30	[0-1]	,05	,23
<i>Middelbaar onderwijs</i>	[0-1]	,56	,50	[0-1]	,59	,49	[0-1]	,63	,48	[0-1]	,65	,48
<i>Hoger onderwijs</i>	[0-1]	,40	,49	[0-1]	,37	,48	[0-1]	,22	,42	[0-1]	,26	,44
<i>Autochtoon</i>	[0-1]	,85	,36	[0-1]	,88	,32	[0-1]	,76	,43	[0-1]	,82	,38
<i>Westers allochtoon</i>	[0-1]	,10	,29	[0-1]	,08	,27	[0-1]	,09	,29	[0-1]	,09	,29
<i>Niet-westers allochtoon</i>	[0-1]	,05	,23	[0-1]	,04	,20	[0-1]	,15	,35	[0-1]	,08	,28
<i>Sociale cohesie</i>	[0-1]	,54	,37	[0-1]	,55	,37	[0-1]	,52	,37	[0-1]	,52	,379
<i>Zeer sterk stedelijk gebied</i>	[0-1]	,21	,41	[0-1]	,14	,35	[0-1]	,16	,37	[0-1]	,15	,36
<i>Sterk stedelijk gebied</i>	[0-1]	,30	,46	[0-1]	,29	,45	[0-1]	,27	,44	[0-1]	,29	,45
<i>Matig stedelijk gebied</i>	[0-1]	,18	,39	[0-1]	,20	,40	[0-1]	,18	,39	[0-1]	,20	,40
<i>Weinig stedelijk gebied</i>	[0-1]	,20	,40	[0-1]	,25	,43	[0-1]	,25	,43	[0-1]	,24	,43
<i>Niet stedelijk gebied</i>	[0-1]	,10	,30	[0-1]	,11	,32	[0-1]	,13	,34	[0-1]	,12	,32
<i>Voortgang buurt afgelopen 12 maanden</i>	[0-1]	,11	,31	[0-1]	,09	,29	[0-1]	,10	,301	[0-1]	,07	,26
<i>Rapportcijfer leefbaarheid buurt</i>	[1-10]	7,44	1,29	[1-10]	7,48	1,21	[1-10]	7,21	1,39	[1-10]	7,25	1,35

Wat betreft de vrouwen ervaren lesbische vrouwen meer cognitieve onveiligheidsgevoelens terwijl heteroseksuele vrouwen meer affectieve - en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ervaren. Maar deze effecten zijn niet significant. Biseksuele vrouwen ervaren meer affectieve en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele vrouwen, maar alleen het effect van affectieve onveiligheidsgevoelens is significant.

In tabel 5.1 is alleen gekeken naar de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. Als toevoeging zullen in tabel 5.2 de beschrijvende statistieken van alle gebruikte variabelen worden gepresenteerd. Gezien de omvang zal hier alleen de tabel worden gepresenteerd over homoseksuelen en heteroseksuelen en de antwoordcategorieën ‘weet niet/anders’ en ‘geen antwoord’⁶.

In tabel 5.2 zijn tussen homoseksuelen en heteroseksuelen geen verschillen zichtbaar in slachtofferschap van mishandeling. Wel geven homoseksuelen iets meer aan slachtoffer te worden van bedreiging dan heteroseksuelen, dit wordt voornamelijk in sterkere mate ervaren door homoseksuele mannen (3 procent) en lesbische vrouwen (3 procent). Het percentage negatieve reacties ligt bij homoseksuelen (22 procent) wel een stuk hoger dan bij heteroseksuelen (19 procent), meer dan een kwart van de homoseksuele mannen geeft aan geconfronteerd te worden met negatieve reacties (26 procent). Als er gekeken wordt naar de ervaren sociale cohesie van homoseksuelen (54 procent) en heteroseksuelen (55 procent) lijkt er nauwelijks een verschil te zijn. Homoseksuele mannen scoren het laagste op sociale cohesie, namelijk 50 procent. De beschrijvende statistieken over de onafhankelijke variabelen laten zien dat homoseksuelen in sterkere mate slachtoffer worden van bedreigingen en meer negatieve reacties krijgen dan heteroseksuelen.

In tabel 5.1 komt naar voren dat homoseksuele mannen in sterkere mate cognitieve – en affectieve onveiligheidsgevoelens ervaren. Dit zou kunnen komen doordat homoseksuele mannen vaker slachtoffer worden van bedreiging en meer worden geconfronteerd met negatieve reacties dan heteroseksuele mannen. Maar dit zou ook kunnen komen doordat homoseksuele mannen vaker in sterk tot zeer sterk stedelijk gebied wonen (66 procent) dan heteroseksuele mannen (43 procent). In tabel 5.2 is zichtbaar dat homoseksuelen in sterkere mate cognitieve – en affectieve onveiligheidsgevoelens ervaren dan heteroseksuelen. Dit zou verklaard kunnen worden door de gemiddelde leeftijd van homoseksuelen, deze is hoger (53 jaar) dan bij heteroseksuelen (48 jaar). Ouderen voelen zich vaker onveiliger dan jongeren (Fattah, 1993).

Zoals aangegeven zijn de categorieën ‘Weet niet/anders’ en ‘Geen antwoord’ toegevoegd aangezien de respondenten in deze antwoordcategorieën opvallend hoog scoren op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. Wat nog opvalt is dat in verhouding meer vrouwen deze

⁶ Tabellen over beschrijvende statistieken van homoseksuele mannen, lesbische vrouwen, biseksuele mannen, biseksuele vrouwen, heteroseksuele mannen en lesbische vrouwen zijn terug te vinden in bijlage 2.

antwoordcategorieën hebben ingevuld. Daarnaast is de gemiddelde leeftijd hoger en het gemiddelde opleidingsniveau lager in vergelijking met de andere antwoordcategorieën. Voor de rest zijn er geen grote verschillen zichtbaar. De hogere scores op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens zou kunnen worden verklaard door het feit dat de respondenten die ‘Weet niet/anders’ en ‘Geen antwoord’ hebben ingevuld vaker vrouw en ouder zijn in vergelijking met de andere antwoordcategorieën. Onderzoek in het verleden heeft regelmatig laten zien dat geslacht en leeftijd voorspellers kunnen zijn voor onveiligheidsgevoelens (Warr, 1984; Fattah, 1993; Elchardus, De Groof & Smits, 2003).

5.2 Toetsende statistieken

Uit de beschrijvende statistieken is naar voren gekomen dat homoseksuele mannen significant meer cognitieve en affectieve onveiligheidsgevoelens ervaren dan heteroseksuele mannen. Terwijl heteroseksuele mannen significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ervaren dan homoseksuele mannen. Bij de vrouwen ligt dit anders. Lesbische vrouwen voelen zich bij alle drie de dimensies niet onveiliger dan heteroseksuele vrouwen.

Op basis van het conceptueel model dat is gepresenteerd in het theoretisch kader zullen drie modellen worden gepresenteerd. In de modellen wordt gekeken naar het effect van de individuele –, de situationele context en beide contexten gezamenlijk op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens.

In model 5.3 wordt gekeken naar het effect van de individuele context op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. De R^2 geeft informatie over de mate waarin de onafhankelijke variabelen de afhankelijke variabele verklaren. De R^2 van cognitieve onveiligheidsgevoelens bij de subgroepen van geaardheid ligt tussen de .071 en .100. Dit betekent dat de onafhankelijke variabelen de cognitieve onveiligheidsgevoelens tussen de 7,1 en 10,0 procent verklaren. Bij homoseksuele mannen leiden de variabelen slachtofferschap van mishandeling ($b = .110$ $p = .004 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .103$ $p = .000 < .01$) en negatieve reacties ($b = .105$ $p = .000 < .01$) tot sterkere cognitieve onveiligheidsgevoelens, deze effecten zijn significant. Daarnaast ervaren homoseksuele mannen die niet-westers allochtoon zijn significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan autochtone homoseksuele mannen ($b = .066$ $p = .000 < .01$). Net als bij homoseksuele mannen leiden de variabelen slachtofferschap van mishandeling ($b = .079$ $p = .000 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .080$ $p = .000 < .01$) en negatieve reacties ($b = .133$ $p = .000 < .01$) bij heteroseksuele mannen tot significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens. Daarnaast ervaren homoseksuele niet-westerse allochtone mannen significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan homoseksuele autochtone mannen ($b = .046$ $p = .000 < .01$). Bij vrouwen zijn de effecten anders. Bij lesbische vrouwen leidt alleen maar het krijgen van negatieve reacties tot significant sterkere cognitieve onveiligheidsgevoelens ($b = .019$ $p = .000 < .01$). Bij heteroseksuele vrouwen leiden bijna alle variabelen over de individuele context tot significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens.

De R^2 van affectieve onveiligheidsgevoelens ligt bij de subgroepen tussen de .098 en .153. Dit betekent dat de onafhankelijke variabelen tussen de 9,8 en 15,3 procent de affectieve onveiligheidsgevoelens verklaren. Bij homoseksuele mannen hebben de variabelen slachtofferschap van mishandeling ($b = .195$ $p = .002 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .152$ $p = .000 < .01$) en het ontvangen van negatieve reacties ($b = .274$ $p = .000 < .01$) een significant effect op de affectieve onveiligheidsgevoelens. Ook bij heteroseksuele mannen leiden deze variabelen tot significant meer affectieve onveiligheidsgevoelens. Hierbij nemen de affectieve onveiligheidsgevoelens bij heteroseksuele mannen toe naarmate ze ouder worden ($b = .001$ $p = .000 < .01$) en voelen heteroseksuele westerse en niet- westerse allochtone mannen meer affectieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele autochtone mannen. Net als bij de cognitieve onveiligheidsgevoelens leidt bij lesbische vrouwen alleen het krijgen van negatieve reacties tot significant meer affectieve onveiligheidsgevoelens ($b = .245$ $p = .000 < .01$). Bij heteroseksuele vrouwen leiden slachtofferschap van mishandeling ($b = .117$ $p = .000 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .171$ $p = .000 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .277$ $p = .000 < .01$) tot affectieve onveiligheidsgevoelens. Opvallend is dat de affectieve onveiligheidsgevoelens bij heteroseksuele vrouwen significant afnemen naarmate ze ouder worden ($b = -.001$ $p = .000 < .01$).

De R^2 van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ligt bij de subgroepen tussen de .076 en .096. Dit betekent dat de onafhankelijke variabelen tussen de 7,6 en 9,6 procent de gedragsmatige onveiligheidsgevoelens verklaren. Bij homoseksuele mannen leidt het krijgen van negatieve reacties tot significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ($b = .112$ $p = .000 < .01$). Bij heteroseksuele mannen leiden slachtofferschap van bedreiging ($b = .033$ $p = .001 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .098$ $p = .000 < .01$) tot significant sterkere gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Ook voelen heteroseksuele mannen met een lage ($b = .044$ $p = .001 < .01$) of middelbare ($b = .039$ $p = .001 < .01$) opleiding ten opzichte van heteroseksuele mannen met geen opleiding meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Bij lesbische vrouwen leidt het krijgen van negatieve reacties tot significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ($b = .121$ $p = .000 < .01$). Heteroseksuele vrouwen voelen significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens na slachtofferschap van mishandeling ($b = .037$ $p = .008 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .036$ $p = .000 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .076$ $p = .000 < .01$). Opvallend is dat bij alle vier de groepen de gedragsmatige onveiligheidsgevoelens significant toenemen naarmate ze ouder worden.

Tabel 5.3 Lineaire regressie over de invloed van de individuele context op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens.

	Cognitieve onveiligheidsgevoelens								Affectieve onveiligheidsgevoelens								Gedragmatige onveiligheidsgevoelens							
	Homo mannen		Hetero mannen		Lesbische vrouwen		Hetero vrouwen		Homo mannen		Hetero mannen		Lesbische vrouwen		Hetero vrouwen		Homo mannen		Hetero mannen		Lesbische vrouwen		Hetero vrouwen	
	N	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738
R²	,099		,086		,100		,071		,153		,118		,124		,098		,076		,096		,086		,077	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
Slachtofferschap mishandeling	,110	,039*	,079	,007*	,041	,039	,095	,009*	,195	,064*	,116	,011*	,060	,066	,117	,016*	-,073	,072	-,001	,013	-,106	,064	,037	,014*
Slachtofferschap bedreiging	,103	,025*	,080	,005*	,089	,035	,074	,006*	,152	,041*	,131	,007*	,083	,060	,171	,011*	,027	,046	,033	,008*	-,077	,058	,036	,009*
Negatieve reacties	,105	,014*	,133	,002*	,146	,019*	,124	,002*	,274	,023*	,247	,004*	,245	,032*	,277	,005*	,112	,025*	,098	,004*	,121	,031*	,076	,004*
Leeftijd	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000*	,000	,000	,001	,000*	,000	,001	-,001	,000*	,005	,001*	,005	,000*	,004	,001*	,004	,000*
Lager onderwijs (ref. geen onderwijs)	-,152	,062	-,003	,007	,059	,058	,005	,008	-,061	,103	,011	,012	,043	,099	-,006	,014	-,161	,115	,044	,013*	-,106	,096	,011	,012
Middelbaar onderwijs	-,137	,054	,007	,006	,012	,050	,023	,007*	-,110	,091	-,024	,010	-,021	,085	-,039	,012*	-,172	,101	,039	,011*	-,110	,083	,033	,011*
Hoger onderwijs	-,136	,054	,007	,006	-,026	,051	,020	,007*	-,148	,090	-,056	,010*	-,087	,086	-,077	,012*	-,199	,101	,013	,011	-,156	,083	-,009	,011
Westers allochtoon (ref. autochtoon)	-,003	,014	,005	,003	,021	,020	,011	,003*	,050	,023	,019	,004*	,055	,034	,023	,005*	,022	,025	,002	,005	-,024	,033	-,007	,004
Niet-westers allochtoon	,066	,016*	,046	,004*	,029	,024	,043	,004*	,066	,027	,090	,005*	,176	,041*	,091	,007*	,051	,030	,018	,006*	,035	,040	-,013	,006*

* = p < 0.01

In model 5.4 wordt gekeken naar het effect van de situationele context op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. De R^2 van cognitieve onveiligheidsgevoelens bij de subgroepen van geaardheid ligt tussen de .070 en .113, dit betekent dat tussen de 7 en 11.3 procent van de cognitieve onveiligheidsgevoelens worden verklaard door de situationele context. Een toename van sociale cohesie in de buurt leidt bij alle vier de subgroepen niet tot een significante afname van cognitieve onveiligheidsgevoelens. Wat betreft de stedelijkheid ervaren degene die van de vier subgroepen wonen in matig stedelijk en niet stedelijk gebied significant minder cognitieve onveiligheidsgevoelens dan degene die wonen in zeer sterk stedelijk gebied. Tot slot leidt een hoger rapportcijfer voor de buurt tot minder cognitieve onveiligheidsgevoelens bij alle vier de subgroepen.

De R^2 van affectieve onveiligheidsgevoelens bij de subgroepen van geaardheid ligt tussen de .124 en .177, dit betekent dat tussen de 12,4 en 17,7 procent van de affectieve onveiligheidsgevoelens worden verklaard door de situationele context. Bij homoseksuele mannen ($b = .000$ $p = 1.00 > .01$) en lesbische vrouwen ($b = -.020$ $p = .512 > .01$) heeft een toename van de sociale cohesie in de buurt geen significant effect op de affectieve onveiligheidsgevoelens. Bij heteroseksuele mannen ($b = -.018$ $p = .000 < .01$) en heteroseksuele vrouwen ($b = -.043$ $p = .000 < .01$) leidt een toename van sociale cohesie tot een afname van de affectieve onveiligheidsgevoelens. Net als bij cognitieve onveiligheidsgevoelens leidt een hoger rapportcijfer voor de buurt tot minder affectieve onveiligheidsgevoelens bij alle vier de subgroepen.

De R^2 van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij de subgroepen van geaardheid ligt tussen de .017 en .046, dit betekent dat tussen de 1,7 en 4,6 procent van de gedragsmatige onveiligheidsgevoelens worden verklaard door de situationele context. Opvallend is dat bij homoseksuele mannen ($b = .126$ $p = .000 < .01$), lesbische vrouwen ($b = .026$ $p = .000 < .01$) en heteroseksuele vrouwen ($b = .022$ $p = .000 < .01$) een toename van sociale cohesie in de buurt leidt tot een toename van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Dus de sociale cohesie in de buurt zorgt ervoor dat de groepen actie ondernemen om de kans op slachtofferschap te laten afnemen. Ook ervaren bij alle vier de subgroepen degene die wonen in sterk stedelijk gebied significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens dan degene die wonen in zeer sterk stedelijk gebied.

Tabel 5.4 Lineaire regressie over de invloed van de situationele context op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens.

N	Cognitieve onveiligheidsgevoelens								Affectieve onveiligheidsgevoelens								Gedragmatige onveiligheidsgevoelens							
	Homo mannen 1207		Hetero mannen 44761		Lesbische vrouwen 738		Hetero vrouwen 44130		Homo mannen 1207		Hetero mannen 44761		Lesbische vrouwen 738		Hetero vrouwen 44130		Homo mannen 1207		Hetero mannen 44761		Lesbische vrouwen 738		Hetero vrouwen 44130	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
R²	,113		,080		,097		,070		,177		,129		,159		,124		,046		,017		,020		,021	
Sociale cohesie	-,003	,014	,000	,002	,029	,018	-,002	,002	,000	,023	-,018	,003*	-,020	,030	-,043	,004*	,126	,026*	,026	,004*	,044	,031	,022	,004*
Sterk stedelijk gebied (ref. zeer sterk stedelijk)	-,027	,011	-,011	,002*	-,030	,016	-,014	,002*	-,038	,018	-,017	,003*	-,006	,027	-,013	,004*	,060	,020*	,063	,004*	,078	,027*	,074	,004*
Matig stedelijk gebied	-,039	,014*	-,030	,002*	-,052	,018*	-,036	,002*	-,037	,023	-,041	,004*	-,038	,030	-,049	,005*	,039	,027	,061	,004*	,056	,031	,073	,004*
Weinig stedelijk gebied	-,027	,014	-,038	,002*	-,054	,018*	-,043	,002*	-,036	,023	-,061	,003*	-,042	,030	-,065	,004*	,096	,027*	,058	,004*	,027	,031	,075	,004*
Niet stedelijk Gebied	-,047	,018*	-,058	,003*	-,072	,022*	-,062	,003*	-,076	,029	-,071	,004*	-,075	,036	-,091	,005*	,033	,034	,016	,005*	,024	,036	,042	,005*
Voortgang buurt afgelopen 12 maanden	,007	,013	-,004	,002	,001	,018	-,006	,003	-,019	,021	-,013	,004*	-,007	,030	-,005	,005	-,054	,024	-,052	,004*	-,001	,030	-,050	,004*
Rapportcijfer buurt	-,038	,004*	-,030	,001*	-,034	,005*	-,027	,001*	-,083	,006*	-,061	,001*	-,075	,008*	-,070	,001*	-,029	,007*	-,019	,001*	-,018	,008	-,017	,001*

* = p < 0.01

In model 5.5 zijn de voorspellers van de individuele - en de situationele context samengevoegd om zo de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens te voorspellen bij de subgroepen van geaardheid. De R^2 van cognitieve onveiligheidsgevoelens bij de subgroepen van geaardheid ligt tussen de .110 en .166, dit betekent dat tussen de 11 en 16,6 procent van de cognitieve onveiligheidsgevoelens worden verklaard door de individuele – en situationele context. Bij homoseksuele mannen leiden slachtofferschap van bedreiging ($b = .078$ $p = .001 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .075$ $p = .000 < .01$) tot significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens. Van de situationele voorspellers is alleen variabele over het rapportcijfer van de buurt significant, een hoger rapportcijfer voor de buurt leidt tot minder cognitieve onveiligheidsgevoelens bij homoseksuele mannen ($b = -.031$ $p = .000 < .01$). Maar het rapportcijfer van de buurt leidt ook bij heteroseksuele mannen, lesbische vrouwen en heteroseksuele vrouwen tot een significante afname van cognitieve onveiligheidsgevoelens. Bij heteroseksuele mannen leiden slachtofferschap van mishandeling ($b = .068$ $p = .000 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .065$ $p = .000 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .106$ $p = .000 < .01$) tot significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens. Ook voelen homoseksuele mannen die niet westers allochtoon zijn meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan autochtone homoseksuele mannen ($b = .024$ $p = .000 < .01$). Heteroseksuele mannen die wonen in matig stedelijk ($b = -.020$ $p = .000 < .01$), weinig stedelijk ($b = -.024$ $p = .000 < .01$) en niet stedelijk gebied ($b = -.042$ $p = .000 < .01$) ervaren minder cognitieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen die wonen in zeer sterk stedelijk gebied. Bij lesbische vrouwen leidt alleen het krijgen van negatieve reacties tot significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens ($b = .121$ $p = .000 < .01$). Ook ervaren lesbische vrouwen die wonen in matig stedelijk ($b = -.048$ $p = .008 < .01$), weinig stedelijk ($b = -.048$ $p = .008 < .01$) en niet stedelijk gebied ($b = -.060$ $p = .005 < .01$) minder cognitieve onveiligheidsgevoelens dan lesbische vrouwen die wonen in zeer sterk stedelijk gebied. Bij heteroseksuele vrouwen leiden slachtofferschap van mishandeling ($b = .081$ $p = .000 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .054$ $p = .000 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .098$ $p = .000 < .01$) tot significant meer cognitieve onveiligheidsgevoelens. De variabele sociale cohesie in de buurt heeft bij alle vier de subcategorieën geen significant effect op de cognitieve onveiligheidsgevoelens.

De R^2 van affectieve onveiligheidsgevoelens bij de subgroepen van geaardheid ligt tussen de .173 en .252, dit betekent dat tussen de 17,3 en 25,2 procent van de cognitieve onveiligheidsgevoelens worden verklaard door de individuele – en situationele context. Homoseksuele mannen ervaren significant meer affectieve onveiligheidsgevoelens na het krijgen van negatieve reacties ($b = .214$ $p = .000 < .01$). Heteroseksuele mannen ervaren significant meer affectieve onveiligheidsgevoelens na slachtofferschap van mishandeling ($b = .090$ $p = .000 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .098$ $p = .000 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .191$ $p = .000 < .01$). Daarnaast leidt een toename van sociale cohesie in de buurt tot een afname van cognitieve onveiligheidsgevoelens ($b = -.010$ $p = .001 < .01$) bij heteroseksuele mannen. Tot slot ervaren heteroseksuele mannen die wonen in

sterk stedelijk ($b = -.010$ $p = .003 < .01$), matig stedelijk ($b = -.027$ $p = .000 < .01$), weinig stedelijk ($b = -.042$ $p = .000 < .01$) en niet stedelijk gebied ($b = -.051$ $p = .000 < .01$) significant minder affectieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen die wonen in zeer sterk stedelijk gebied. Bij lesbische vrouwen leidt alleen het krijgen van negatieve reacties ($b = .186$ $p = .000 < .01$) tot significant meer affectieve onveiligheidsgevoelens. Ook ervaren lesbische vrouwen die niet-westers allochtoon zijn meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan lesbische vrouwen die autochtoon zijn ($b = .153$ $p = .000 < .01$). Bij heteroseksuele vrouwen leiden slachtofferschap van mishandeling ($b = .079$ $p = .000 < .01$), slachtofferschap van bedreiging ($b = .116$ $p = .000 < .01$) en het krijgen van negatieve reacties ($b = .210$ $p = .000 < .01$) tot significant meer affectieve onveiligheidsgevoelens. Daarnaast leidt een toename van de sociale cohesie in de buurt tot een afname in affectieve onveiligheidsgevoelens bij heteroseksuele vrouwen ($b = -.037$ $p = .000 < .01$).

De R^2 van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij de subgroepen van geardheid ligt tussen de .076 en .096, dit betekent dat tussen de 7,6 en 9,6 procent van de gedragsmatige onveiligheidsgevoelens worden verklaard door de individuele – en situationele context. Bij homoseksuele mannen leidt het krijgen van negatieve reacties ($b = .123$ $p = .000 < .01$) tot significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Ook leidt een toename van sociale cohesie in de buurt tot significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij homoseksuele mannen ($b = .110$ $p = .000 < .01$). Bij heteroseksuele mannen leidt slachtofferschap van bedreiging ($b = .025$ $p = .002 < .01$), en het krijgen van negatieve reacties ($b = .093$ $p = .000 < .01$) tot significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Ook leidt een toename van sociale cohesie in de buurt tot een toename van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ($b = .030$ $p = .000 < .01$) bij heteroseksuele mannen. Bij lesbische vrouwen leidt het krijgen van negatieve reacties tot significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ($b = .117$ $p = .000 < .01$). Bij heteroseksuele vrouwen leiden slachtofferschap van bedreiging ($b = .026$ $p = .004 < .01$), en het krijgen van negatieve reacties ($b = .074$ $p = .000 < .01$) tot significant meer gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Een toename van sociale cohesie in de buurt leidt tot een significante toename van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij heteroseksuele vrouwen ($b = .027$ $p = .000 < .01$). Bij alle vier de subgroepen nemen de gedragsmatige onveiligheidsgevoelens significant toe naarmate ze ouder worden.

Tabel 5.5 Lineaire regressie over de invloed van de individuele - en situationele context op de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens.

N	Cognitieve onveiligheidsgevoelens								Affectieve onveiligheidsgevoelens								Gedragmatige onveiligheidsgevoelens							
	Homo mannen		Hetero Mannen		Lesbische vrouwen		Hetero vrouwen		Homo mannen		Hetero mannen		Lesbische vrouwen		Hetero vrouwen		Homo mannen		Hetero mannen		Lesbische vrouwen		Hetero vrouwen	
	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130	1207	44761	738	44130
R²	,161		,129		,166		,110		,252		,193		,226		,173		,116		,108		,100		,092	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
-Slachtofferschap mishandeling	,072	,038	,068	,007*	,032	,038	,081	,009*	,113	,061	,090	,010*	,056	,062	,079	,016*	-,082	,071	-,006	,012	-,104	,064	,031	,014
-Slachtofferschap bedreiging	,078	,024*	,065	,004*	,076	,035	,054	,006*	,098	,039	,098	,007*	,043	,057	,116	,010*	,014	,045	,025	,008	-,102	,058	,026	,009*
-Negatieve reacties	,075	,014*	,106	,002*	,121	,019	,098	,003*	,214	,022*	,191	,004*	,186	,031	,210	,005*	,123	,026*	,093	,004*	,117	,032	,074	,004*
-Leeftijd	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,000	,000	,001	,000	,000	,004	,001	,005	,000	,004	,001	,004	,000
-Lager onderwijs (ref. geen onderwijs)	-,153	,060	-,003	,007	,074	,057	,007	,008	-,057	,097	,011	,011	,076	,094	-,001	,014	-,143	,113	,046	,013*	-,086	,096	,012	,012
-Middelbaar onderwijs	-,134	,053	,009	,006	,032	,049	,028	,006*	-,099	,085	-,020	,009	,022	,081	-,027	,012	-,148	,099	,039	,011	-,092	,083	,034	,010*
-Hoger onderwijs	-,128	,053	,013	,006	,002	,050	,027	,007*	-,121	,086	-,042	,009*	-,014	,082	-,055	,012*	-,153	,099	,021	,011	-,129	,083	,003	,011
-Westers allochtoon (ref. autochtoon)	-,013	,013	-,001	,002	,016	,020	,005	,003	,034	,022	,008	,004	,054	,032	,009	,005	,037	,025	,006	,005	-,024	,033	-,003	,004
-Niet-westers allochtoon	,039	,016	,024	,003*	,010	,024	,022	,004*	,015	,026	,050	,005*	,153	,040	,043	,006*	,062	,030	,024	,006*	,039	,041	-,004	,006
-Sociale cohesie	-,002	,014	,005	,002	,029	,018	,002	,002	,005	,022	-,010	,003*	-,019	,029	-,037	,004*	,110	,026*	,030	,004*	,023	,030	,027	,004*
-Sterk stedelijk gebied (ref. zeer sterk stedelijk)	-,018	,011	-,004	,002	-,031	,016	-,006	,002*	-,022	,017	-,010	,003*	,004	,026	-,002	,004	,065	,020*	,059	,004*	,068	,027	,065	,004*
-Matig stedelijk gebied	-,027	,014	-,020	,002*	-,048	,018	-,024	,002*	-,017	,023	-,027	,004*	-,013	,030	-,029	,005*	,063	,027	,058	,004*	,054	,030	,063	,004*
-Weinig stedelijk gebied	-,015	,014	-,024	,002*	-,048	,018	-,028	,002*	-,011	,023	-,042	,003*	-,016	,030	-,041	,004*	,114	,026*	,057	,004*	,015	,030	,067	,004*
-Niet stedelijk gebied	-,032	,018	-,042	,003*	-,060	,021	-,045	,003*	-,055	,029	-,051	,004*	-,042	,035	-,062	,005*	,056	,033	,016	,005*	,010	,036	,034	,005*
-Voortgang buurt afgelopen 12 maanden	,008	,013	-,006	,002*	-,001	,018	-,008	,003*	-,015	,020	-,012	,004*	-,013	,029	-,010	,005	-,040	,024	-,028	,004*	,026	,030	-,028	,004*
-Rapportcijfer buurt	-,031	,004*	-,024	,001*	-,027	,005	-,022	,001*	-,067	,006*	-,050	,001*	-,063	,008*	-,058	,001*	-,023	,007*	-,017	,001*	-,010	,008	-,016	,001*

* = p < 0.0

Met behulp van de toetsende statistieken zal nu nader worden gekeken naar de hypothesen. Aan de hand van de grootte van de 'b' zal worden gekeken of de onveiligheidsgevoelens sterker toenemen bij homoseksuelen of heteroseksuelen⁷.

De resultaten laten zien dat slachtofferschap van mishandeling een sterker effect heeft op de cognitieve ($b = .072$) - en affectieve ($b = .113$) onveiligheidsgevoelens van homoseksuele mannen dan heteroseksuele mannen ($b = .068$ en $b = .090$). Opvallend is dat slachtofferschap van mishandeling leidt tot sterkere afname van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij homoseksuele mannen ($b = -.082$) dan bij heteroseksuele mannen ($b = -.006$). Dit betekent dat bij de mannen hypothese 1 alleen wordt bevestigd voor cognitieve en affectieve onveiligheidsgevoelens. Bij de vrouwen leidt slachtofferschap van mishandeling tot meer cognitieve - ($b = .081$) en affectieve onveiligheidsgevoelens ($b = .079$) bij heteroseksuele vrouwen dan bij lesbische vrouwen ($b = .032$ en $b = .056$). Slachtofferschap van mishandeling leidt tot een afname van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij lesbische vrouwen ($b = -.104$) en een toename van gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij heteroseksuele vrouwen ($b = .031$). Dit betekent dat bij de vrouwen hypothese 1 niet wordt bevestigd voor de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens: Lesbische vrouwen voelen zich niet onveiliger na slachtofferschap van mishandeling dan heteroseksuele vrouwen.

Slachtofferschap van bedreiging leidt alleen bij cognitieve onveiligheidsgevoelens tot een sterker effect bij homoseksuele mannen ($b = .078$) dan bij heteroseksuele mannen ($b = .065$). Bij de affectieve onveiligheidsgevoelens is er geen verschil tussen homoseksuele – en heteroseksuele mannen. Bij gedragsmatige onveiligheidsgevoelens heeft slachtofferschap van bedreiging een sterker effect bij heteroseksuele mannen ($b = .025$) dan bij homoseksuele mannen ($b = .014$). Dit betekent dat bij de mannen hypothese 2 alleen wordt bevestigd voor cognitieve onveiligheidsgevoelens. Homoseksuele mannen voelen meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele mannen na slachtofferschap van bedreiging. Bij de vrouwen leidt slachtofferschap van bedreiging tot sterkere cognitieve onveiligheidsgevoelens bij lesbische vrouwen ($b = .076$) dan bij heteroseksuele vrouwen ($b = .054$). Hypothese 2 wordt bij de vrouwen alleen bevestigd voor cognitieve onveiligheidsgevoelens. Lesbische vrouwen ervaren meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele vrouwen na slachtofferschap van bedreiging.

Bij de mannen heeft het krijgen van negatieve reacties een sterker effect op de affectieve – en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens van homoseksuele mannen ($b = .214$ en $b = .123$) dan heteroseksuele mannen ($b = .191$ en $b = .093$). Dit betekent dat bij de mannen hypothese 3 alleen wordt bevestigd voor de affectieve – en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Homoseksuele mannen ervaren meer affectieve- en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens na het krijgen van

⁷ Een kanttekening die hierbij moet worden gemaakt is dat de N bij heteroseksuele mannen en heteroseksuele vrouwen veel groter is dan de N bij homoseksuele mannen en lesbische vrouwen.

negatieve reacties dan heteroseksuele mannen. Bij de vrouwen heeft het krijgen van negatieve reacties een sterker effect op de cognitieve- en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens van lesbische vrouwen ($b = .121$ en $b = .117$) dan heteroseksuele vrouwen ($b = .098$ en $b = .074$). Dit betekent dat hypothese 2 bij de vrouwen alleen wordt bevestigd voor cognitieve en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Lesbische vrouwen ervaren meer cognitieve en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele vrouwen na slachtofferschap van het krijgen van negatieve reacties.

De resultaten over sociale cohesie laten zien dat een afname in sociale cohesie niet leidt tot sterkere cognitieve -, affectieve -, en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij homoseksuele mannen dan bij heteroseksuele mannen. Dit betekent dat bij de mannen hypothese 4 voor alle drie de dimensies wordt verworpen. Bij de vrouwen leidt sociale cohesie ook niet tot sterkere cognitieve -, affectieve, en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens. Dit betekent dat bij de vrouwen hypothese 4 voor alle drie de dimensies wordt verworpen.

6. Conclusie en discussie

Binnen deze scriptie is onderzoek gedaan naar het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. De drie dimensies van onveiligheidsgevoelens (cognitief, affectief en gedragsmatig) hebben binnen dit onderzoek een centrale rol gespeeld aangezien in het verleden nauwelijks onderzoek hierna is gedaan. Onderzoek naar dit onderwerp is wetenschappelijk relevant aangezien in het verleden regelmatig is gebleken dat homoseksuelen zich onveiliger voelen dan heteroseksuelen (CBS, 2012; Van San & de Boom, 2006). Op basis van eerder onderzoek, het model van Oppelaar en Wittebrood (2006) en de mogelijkheden die data van de Veiligheidsmonitor biedt is een conceptueel model opgesteld. In dit conceptueel model staan voorspellers van onveiligheidsgevoelens, deze voorspellers gaan over de individuele- en persoonlijke context. Er is vervolgens gekeken wat het effect is van de voorspellers op de onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen en heteroseksuelen en of er verschillen zijn tussen beide groepen. In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de volgende onderzoeksvragen: *‘In welke mate is er een verschil tussen de onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen en heteroseksuelen in Nederland?’* en *‘In hoeverre is de invloed van individuele – en situationele context op onveiligheidsgevoelens verschillend tussen homoseksuelen en heteroseksuelen in Nederland?’*

In hoofdstuk 5 zijn de analyses op basis van cijfers van de Veiligheidsmonitor (CBS, 2014) gepresenteerd. Met behulp van deze analyses zal antwoord worden gegeven op de twee bovenstaande onderzoeksvragen. Er wordt gekeken wat de resultaten betekenen en hoe deze zich verhouden tot resultaten die zijn gevonden in eerder onderzoek. In de discussie zal als eerste kort worden behandeld wat dit onderzoek toevoegt aan eerder onderzoek. Vervolgens wordt ingegaan op de sterkere en zwakkere punten van dit onderzoek. Als laatste worden aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek. In paragraaf 6.3 zullen beleidsaanbevelingen worden behandeld.

6.1 Conclusie

Met behulp van meerdere lineaire regressieanalyses is als eerste onderzocht in welke mate er een verschil is in de onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen (onderzoeksvraag 1). Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen en is er gekeken naar de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. De resultaten laten zien dat homoseksuele mannen meer cognitieve en affectieve onveiligheidsgevoelens ervaren dan heteroseksuele mannen. Dit sluit aan bij eerder onderzoek uitgevoerd door van San en de Boom (2006). Bij de gedragsmatige onveiligheidsgevoelens is het juist andersom. Heteroseksuele ervaren in sterkere mate gedragsmatige onveiligheidsgevoelens dan homoseksuele mannen. Ondanks dat homoseksuele mannen het risico op slachtofferschap groter inschatten en angstiger zijn om slachtoffer te worden nemen ze minder maatregelen om de kans op slachtofferschap te verkleinen dan heteroseksuele mannen. Een verklaring hiervoor zou kunnen liggen binnen de stigmatisering van homoseksuelen ten opzichte van

heteroseksuelen. Homoseksuelen uiten minder vaak hun geardheid dan heteroseksuelen uit angst voor negatieve reacties (Bos & Keuzenkamp 2012), hierdoor hebben ze een bepaalde vrijheid verloren. Omdat ze hun homoseksualiteit minder tonen voelen ze zich misschien veiliger om op bepaalde plekken te komen. Het mijdgedrag van bepaalde situaties en plekken neemt dan als het ware af. Hierdoor kunnen de gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij homoseksuele mannen afnemen. Echter, deze verklaring geeft geen volledig antwoord op de vraag waarom heteroseksuele mannen in sterkere mate gedragsmatige onveiligheidsgevoelens ervaren. Bij de vrouwen zijn er bij de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens geen (significante) verschillen gevonden tussen lesbische vrouwen en heteroseksuele vrouwen. Dit resultaat is onverwacht, maar een recent onderzoek uitgevoerd in België laat soortgelijke resultaten zien (Moons & Verlet, 2014). Binnen dit onderzoek wordt gezegd dat geweld normaler is bij mannen dan bij vrouwen. Aangezien mannen gewelddadiger zijn dan vrouwen kunnen homoseksuele mannen banger zijn om slachtoffer te worden aangezien ze ook vaker slachtoffer worden van homofob geweld dan lesbische vrouwen. Dit kan verklaren waarom er wel verschillen zijn gevonden tussen homoseksuele mannen en heteroseksuele mannen en niet tussen lesbische vrouwen en heteroseksuele vrouwen.

Vervolgens is ter beantwoording van onderzoeksvraag 2 gekeken in hoeverre de invloed van de individuele – en de situationele context verschillend is tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. De resultaten laten zien dat slachtofferschap van mishandeling leidt tot meer cognitieve - en affectieve onveiligheidsgevoelens bij homoseksuele mannen dan heteroseksuele mannen. Bij de vrouwen leidt slachtofferschap van mishandeling tot meer cognitieve – en affectieve onveiligheidsgevoelens bij heteroseksuele vrouwen dan bij lesbische vrouwen. Een verklaring voor het feit dat heteroseksuele vrouwen na slachtofferschap van mishandeling meer onveiligheidsgevoelens ervaren kan liggen in het feit dat ze een relatie hebben met een man. Aangezien geweld onder mannen normaler is dan bij vrouwen zijn vrouwen die een relatie hebben met een man misschien banger om slachtoffer te worden van geweld dan vrouwen die een relatie hebben met een vrouw. Slachtofferschap van bedreiging leidt bij homoseksuele mannen tot sterkere cognitieve onveiligheidsgevoelens dan bij heteroseksuele mannen. Bij vrouwen is hetzelfde effect gevonden: lesbische vrouwen ervaren meer cognitieve onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele vrouwen na slachtofferschap van bedreiging. Het krijgen van negatieve reacties leidt bij de mannen tot meer cognitieve - en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens bij homoseksuele mannen dan bij heteroseksuele mannen. Bij de vrouwen ervaren lesbische vrouwen meer affectieve - en gedragsmatige onveiligheidsgevoelens dan heteroseksuele vrouwen. Het buurtkenmerk sociale cohesie heeft niet geleid tot sterkere onveiligheidsgevoelens van de drie dimensies bij zowel homoseksuele mannen ten opzichte van heteroseksuele vrouwen als lesbische vrouwen ten opzichte van heteroseksuele vrouwen. Een verklaring dat het verwachte effect bij sociale cohesie niet is gevonden kan liggen in het feit dat het verband tussen sociale cohesie en onveiligheidsgevoelens ook andersom kan zijn. Namelijk dat veiligheidsgevoelens leiden tot sociale cohesie. Als mensen zich veilig voelen in een buurt is het

misschien makkelijker om contacten te leggen met buurtbewoners waardoor de sociale cohesie toeneemt. Een opvallend resultaat is dat naarmate een buurt hoger wordt beoordeeld dit leidt tot minder onveiligheidsgevoelens onder de subgroepen van geaardheid. Dit kan komen doordat mensen tevreden zijn over de buurt omdat het een veilige buurt is. De beoordeling van de buurt en het gevoel van veiligheid zal waarschijnlijk sterk met elkaar samenhangen.

6.2 Discussie

Dit onderzoek voegt vanwege verschillende redenen iets toe aan de bestaande kennis over onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. In het verleden is er in Nederland bij onderzoek naar onveiligheidsgevoelens zelden een splitsing gemaakt naar de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens. De drie dimensies van onveiligheidsgevoelens geven meer informatie over datgene wat mensen voelen of ervaren. Daarnaast is nauwelijks op deze schaal vergelijkend onderzoek gedaan naar het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen in Nederland. De meeste onderzoeken waren kleinschalig of maakte geen vergelijking tussen homoseksuelen en heteroseksuelen. Daarbij is er binnen dit onderzoek gekeken naar zowel de individuele- als de situationele context.

Dit onderzoek heeft meerdere sterke – en zwakke punten. Het eerste sterke punt is in de contributie al deels aan bod gekomen. Het onderzoek biedt meer inzicht in de dimensies van onveiligheidsgevoelens waardoor het voor beleidsmakers duidelijker wordt waar ze hun beleid op kunnen richten. Het tweede sterke punt van dit onderzoek is de data. Er is gebruik gemaakt van statistieken die zijn verzameld bij de Veiligheidsmonitor (2014), hierdoor heeft de data een groot aantal respondenten waardoor het mogelijk is om uitspraken te doen op landelijk niveau. Ook was de non-respons in de data laag. Het derde sterke punt van dit onderzoek zijn verklaringen die zijn gezocht binnen twee contexten, namelijk de individuele- en de situationele context. Doordat er naar twee contexten is gekeken was het mogelijk om op meerdere kenmerken te controleren. Een punt dat enerzijds sterk maar anderzijds zwak is van dit onderzoek, is het onderzoeksniveau. Het landelijke niveau biedt mogelijkheden om uitspraken te doen op landelijk niveau, dit is bijvoorbeeld handig voor beleidsmakers die werken op nationaal niveau. Maar het zegt niets over verschillen binnen Nederland. In hoeverre zijn de affectieve onveiligheidsgevoelens verschillend tussen homoseksuele mannen in Groningen en Amsterdam? Het tweede zwakke punt is de breedte van het onderzoek. Binnen de veiligheidsmonitor wordt op een breed niveau onderzoek gedaan naar thema's zoals beleving van overlast (in de buurt), slachtofferschap, preventieve maatregelen die worden genomen etc. Er wordt bijvoorbeeld gevraagd aan respondenten of ze slachtoffer zijn geworden van mishandeling of bedreiging, maar dit wordt vrij algemeen gevraagd. Het wordt hierdoor niet duidelijk of slachtofferschap van mishandeling of bedreiging gerelateerd is aan de geaardheid van de respondent.

Gezien de zwakke punten binnen dit onderzoek zijn er voor de toekomst nog genoeg onderzoeksmogelijkheden. Er zou op bijvoorbeeld buurt niveau onderzoek kunnen worden gedaan

naar de drie dimensies van onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen en heteroseksuelen. Doordat nu alleen op landelijk niveau onderzoek is gedaan zijn sommige resultaten vrij algemeen en niet bruikbaar voor beleidsmakers op provinciaal of gemeentelijk niveau. Daarnaast is binnen dit onderzoek alleen gekeken naar homoseksuele mannen en lesbische vrouwen in vergelijking met heteroseksuelen, er zou ook nog nader onderzoek kunnen worden gedaan naar de onveiligheidsgevoelens van biseksuelen en mensen die nog niet voor hun geaardheid uitkomen. Beschrijvende statistieken laten zien dat binnen de categorieën ‘Weet niet/anders’ en ‘Geen antwoord’ in sterke mate onveiligheidsgevoelens worden ervaren (zie bijlage 2).

6.3 Aanbevelingen voor beleid

Zoals in het beleidskader is aangegeven richt het beleid zich in eerste instantie op het tegengaan van homofob geweld om zo een veilige leefomgeving te creëren voor homoseksuelen. Later zijn er extra actielijnen bijgekomen waar ook meer aandacht komt voor het tegengaan van onveiligheidsgevoelens onder homoseksuelen. De eerste actielijn gaat over het inzetten van *social media* om zo (jonge) homoseksuelen met elkaar in contact te brengen ter verbetering van het leefklimaat. Bij de tweede actielijn staat het creëren van veilige wijken centraal.

Over het algemeen laten de resultaten zien dat slachtofferschap van mishandeling en bedreiging en het krijgen van negatieve reacties kunnen leiden tot sterkere onveiligheidsgevoelens. Het beleid richt zich al op het tegengaan van homofob geweld, dit is zeker een lijn die in de toekomst voortgezet moet worden. Door het strenger straffen van geweld met een discriminatoir karakter en het omhoog halen van de aangiftebereidheid kunnen potentiële daders worden afgeschrikt om in de toekomst geweld te plegen tegen homoseksuelen. Echter, met deze methode verandert er niks aan de houding van potentiële daders tegenover homoseksualiteit. Als de aanleiding voor het plegen van geweld of het uiten van negatieve reacties tegen homoseksuelen verdwijnt zullen de onveiligheidsgevoelens bij homoseksuelen gaan afnemen. Het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen homoseksuelen en heteroseksuelen zal waarschijnlijk pas gaan afnemen als homoseksualiteit en heteroseksualiteit als een gelijk fenomeen wordt beschouwd. Het beleid moet zich hierbij voornamelijk gaan richten op de jongere generatie. Het is waarschijnlijk moeilijk om het bewustzijn van de oudere generatie aan te passen aangezien zij al hun hele leven ingesleten normen en waarden hebben over liefde en relaties. Beleid dat zich richt op de jonge generatie moet gaan via twee wegen, namelijk via de ouders en school.

Over het algemeen krijgen kinderen op jonge leeftijd aangeleerd dat liefdesrelaties bestaan tussen man en vrouw. Als kinderen op oudere leeftijd zelf, of via anderen, in aanraking komen met het feit dat binnen het geslacht ook liefdesrelaties mogelijk zijn kan dit botsen met het beeld dat ze hebben. Hierdoor kan homoseksualiteit raar of anders gevonden worden. Als ouders hun kinderen op jonge leeftijd meegeven dat liefdesrelaties mogelijk zijn tussen geslacht en binnen geslacht worden kinderen ook niet ‘verrast’ op oudere leeftijd. Ouders kunnen hierbij op verschillende manieren

geholpen worden. Er zouden speciale kinderboeken en tekenfilms kunnen worden ontwikkeld waarbinnen homoseksualiteit een centraal thema speelt. Daarnaast kunnen binnen de series die voor kinderen bestaan naast liefdesrelaties tussen man en vrouw ook liefdesrelaties binnen het geslacht geïntegreerd worden. Als laatste moet voor ouders de mogelijkheid worden ontwikkeld dat ze voor vragen en informatie over homoseksualiteit kunnen terugvallen op een platform dat is gespecialiseerd in homoseksualiteit en kinderen.

Naast de ouders kan ook de school een centrale rol spelen bij de bewustwording van homoseksualiteit bij kinderen. Het huidige beleid richt zich al op het creëren van een veilige schoolomgeving voor homoseksuelen leerlingen en docenten. De straffen binnen scholen zouden strenger kunnen zijn als een incident gepaard gaat met discriminatoir karakter. Ook zou binnen het lesprogramma en studieboeken homoseksualiteit op dezelfde manier kunnen worden geïntegreerd als heteroseksualiteit. Als het gaat over relaties moet er niet continu worden gesproken over een relatie tussen man en vrouw. Daarnaast krijgen leerlingen op de middelbare school seksuele voorlichting, binnen deze voorlichting zou homoseksualiteit een gelijke rol kunnen krijgen als heteroseksualiteit. Bij schoolbeleid moet in gedachte worden gehouden dat de lesstof niet jaarlijks verandert. Maar bij het veranderen van de lesstof kan de overheid scholen steunen om ‘homo-vriendelijk’ lesmateriaal aan te schaffen met behulp van bijvoorbeeld subsidies.

Tabel 6.1 Beoordeling van mogelijke maatregelen aan de hand van randvoorwaarden

Randvoorwaarden Maatregel	Effectiviteit	Kosten	Direct inzetbaar	Duurzaamheid
Kinderboeken en tekenfilms over homoseksualiteit	+	+	+	+
Platform over homoseksualiteit voor ouders	+	+	-/+	+
Strengere straffen bij incidenten met een discriminatoir karakter (scholen)	+	+	+	+
Aanpassen lesmateriaal	+	-/+	-/+	+
Televisie spotjes SIRE	+	+	+	-/+
Zelfverdediging voor homoseksuelen op buurtniveau	-/+	-/+	+	+

Naast een verandering in de bewustwording van homoseksualiteit bij kinderen zou er ook nog in het breed campagne kunnen worden gevoerd om geweldpleging en bedreigingen aan het adres van homoseksuelen te verkleinen. Zo zouden op televisie en radio spotjes van SIRE kunnen worden uitgezonden waarin gemeld wordt dat geweld of bedreigingen met een discriminatoir karakter tegen homoseksuelen niet meer van deze tijd is.

Als laatste kunnen ook op buurtniveau activiteiten georganiseerd worden om onveiligheidsgevoelens van homoseksuelen te verkleinen. In buurten waar regelmatig geweld wordt gepleegd tegen homoseksuelen zouden bijeenkomsten kunnen plaatsvinden waar homoseksuelen lessen in zelfverdediging krijgen. Aangezien homoseksuelen leren hoe ze zich beter kunnen verdedigen kunnen ze zich veiliger gaan voelen. Echter, de vraag is in hoeverre het mogelijk is om dit soort initiatieven op buurtniveau te realiseren aangezien het maar een kleine doelgroep is. Misschien komen dit soort cursussen beter van de grond als er naast homoseksuelen ook andere ‘kwetsbare’ groepen kunnen meedoen zoals vrouwen en ouderen. Aangezien de doelgroep breder wordt is het waarschijnlijk ook makkelijker om vanuit verschillende hoeken, zoals de gemeente, subsidie te bemachtigen.

Er zal in de toekomst nader beleidsonderzoek moeten worden gedaan om te kijken in hoeverre bovenstaande beleidsaanbevelingen uitvoerbaar zijn in de praktijk.

Literatuurlijst

- Aben, M. (2008). *Terug in de kast?* Utrecht: Bureau Discriminatiezaken Utrecht.
- Allen, P., & Bennet, K. (2010). *PASW Statistics by SPSS: A Practical Guide Version 18.0*. Victoria: Cengage Learning Australia.
- Bongardt, D., van & Bos, H. (2012). Hedendaagse ervaringen met stigmatisering van niet-heteroseksuele vrouwen in Nederland. *Tijdschrift voor de Seksuologie*, 36 (4), 232-240.
- Bos, H., & Keuzenkamp, S. (2012). Ervaringen van lesbische vrouwen en homoseksuele mannen met stigmatisering in de Nederlandse context. *Tijdschrift voor de Seksuologie*, 36 (4), 229-231.
- Box, S., Hale, C., & Andrews, G. (1988). Explaining fear of crime. *British Journal of Criminology*, 28 (3), 340-356.
- Byrne, D. (1971). *The attraction paradigm*. New York: Academic Press.
- CBS. (2007). *Veiligheidsmonitor Rijk 2007 Landelijke Rapportage*. Den Haag/Heerlen
- CBS. (2013). *Veiligheidsmonitor 2012*. Den Haag/Heerlen
- Coenders, M., & Huijnk, W. (2009). *Hand in hand; de Nijmeegse veiligheidsmonitor 2008/2009*. Adviescommissie Homo-/Lesbisch beleid Gemeente Nijmegen en Bureau Gelijke Behandeling Gelderland-Zuid.
- Cohen, L. & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends. A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44, 588 - 608.
- Covington, J. & Taylor, R. (1991). Fear of Crime in Urban Residential Neighborhoods: Implications of Between- and Within-Neighborhood Sources for Current Models. *Sociological Quarterly*, 32 (2), 231-249.
- D'Augelli, A. (1992). Lesbian and gay male undergraduates' experiences of harassment and fear on campus. *Journal of Interpersonal violence*, 7 (3), 383-395.
- Depreeuw, W. (1992). Hoe onveilig zijn onzekerheidsgevoelens? *Welzijnswerk kroniek*, 16, 32-36.
- Elchardus, M., de Groof, S., & Smits, W. (2003) *Onveiligheidsgevoelens – een literatuurstudie*. Brussel: Koning Boudewijn Stichting/Vrije Universiteit Brussel.
- Elchardus, M., De Groof, S. & Smits, W. (2005) Rationele angst of collectieve voorstelling van onbehagen. Een vergelijking van twee paradigma's ter verklaring van onveiligheidsgevoelens. *Mens & Maatschappij* 80 (1), 48-68.
- Fattah, E. (1993). *Crime and older people. Victimization and fear of crime among the elderly: a possible link?* Canberra: the Australian Institute of Criminology.
- Ferguson, K., & Mindel, C. (2007). Modeling Fear of Crime in Dallas Neighborhoods. A Test of Social Capital Theory. *Crime & Delinquency*, 53 (2), 322-349.
- Gibson, C., Zhao, J., Lovrich, N., & Gaffney, M. J. (2002). Social integration, individual perceptions of collective efficacy, and fear of crime in three cities. *Justice Quarterly*, 19 (3), 537-564.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Groof, S. de (2006). Het ongrijpbare onveiligheidsgevoel: een exploratie van de structuur binnen het veiligheidsconcept van mannen en vrouwen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 48 (1), 19-34.
- Hale, C. (1996). Fear of crime: a review of the literature. *International Review of Victimology*, 4 (2), 79-150.

- Hammen, M. van der. (2004). *Een kwalitatieve studie naar de strijd van transgenders met de man-vrouw dichotomie in onze samenleving*. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam
- Hardyns, W., & Pauwels, L. *Collective efficacy, sociaal kapitaal en 'fear of crime': Een evaluatie van contextuele effecten op drie aspecten van Onveiligheidsbeleving*. *Tijdschrift voor de Criminologie*, 54 (4), 306-321.
- Herek, G. M., Gillis, J. R., & Cogan, J. C. (1999). Psychological sequelae of hate-crime victimization among lesbian, gay, and bisexual adults. *Journal of consulting and clinical psychology*, 67 (6), 945.
- Herek, G. M. (2002). Gender gaps in public opinion about lesbians and gay men. *Public Opinion Quarterly*, 66 (1), 40-66.
- Hindelang, M.J., Gottfredson, M.R. & Garofalo, J. (1978). *Victims of personal crime. An empirical foundation for a theory of personal victimization*. Cambridge: Ballinger.
- Hollander, J. A. (2001). Vulnerability and Dangerousness: The Construction of Gender through Conversation about Violence. *Gender and Society*, 15 (1), 83-109.
- Katz, I. (1979). Some thoughts about the stigma notion. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 5 (4), 447-460.
- Keuzenkamp, S., Bos, D., Duyvendak, J., & Hekma, G. (2006). *Gewoon doen, acceptatie van homoseksualiteit in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Keuzenkamp, S., (2010). *Steeds gewoner, nooit gewoon. Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Keuzenkamp, S., Kooiman, N., & Van Lisdonk, J. (2012). *Niet te ver uit de kast. Ervaringen van homo- en biseksuelen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Komter, A., Burgers, J., & Engbersen, G. (2000). *Het cement van de samenleving: een verkennende studie over solidariteit en cohesie*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Komter, A. (2003). *Solidariteit en de gift: sociale banden en sociale uitsluiting*. Amsterdam: Amsterdam University Press
- Kuyper, L., & Fokkema, T. (2011). Minority stress and mental health among Dutch LGBs: Examination of differences between sex and sexual orientation. *Journal of Counseling Psychology*, 58, 222-233.
- Lipperts, A., & Oosterhuis, H. (2010). Tussen wal en schip: de moeizame emancipatie van biseksualiteit. *Tijdschrift voor de Seksuologie*, 34, 3-18.
- Madon, S. (1997). What do people believe about gay males? A study of stereotype content and strength. *Sex Roles*, 37 (9-10), 663-685.
- Meyer, I. (1995). Minority stress and mental health in gay men. *Journal of health and social behavior*, 36 (1), 38-56.
- Mooij, T. (2013). Seksuele geaardheid, ervaren geweld en gevoelens van onveiligheid van schoolpersoneel en leerlingen. *Tijdschrift voor de Orthopedagogiek*, 52 (7/8), 351 - 363.
- Moons, D., & Verlet, D. (2014) *Het meten van onveiligheid in Vlaanderen. Wat leert de SCV-survey ons?* Presentatie 'Dag van de Sociologie' op de Universiteit Antwerpen.
- Moran, L. J., Skeggs, B., Tyrer, P., & Corteen, K. (2003). The formation of fear in gay space: the 'straights' story. *Capital & Class*, 27 (2), 173-198.
- Nieuwbeerta, P., McCall, P. L., Elffers, H., Eising, K., & Wittebrood, K. (2008). Buurtkenmerken en slachtofferschap van moord en doodslag. *Tijdschrift voor Criminologie*, 50 (1), 17-34.

- Oppelaar, J., & K. Wittebrood. (2006). *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Otis, M. (2007). Perceptions of victimization risk and fear of crime among lesbians and gay men. *Journal of interpersonal violence*, 22 (2), 198-217.
- Page, S., & Yee, M. (1986). Conception of male and female homosexual stereotypes among university undergraduates. *Journal of Homosexuality*, 12 (1), 109-118.
- Pauwels, L., Weerman, F., Bernasco, W., & Volker, B. (2012). Ruimtelijke Criminologie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 54 (4), 291 – 305.
- Pleysier, S., Vervaeke, G., & Goethals, J. (2001). Veiligheid: enkele theoretische en (macro)sociologische beschouwingen. In J. Casselman, J. Goethals, F. Goossens, F. Hutsebaut & G. Vervaeke (Red), *Veiligheid, een illusie? Theorie, onderzoek en praktijk* (15-34.) Brussel: Politeia.
- Poelman, M., & Smits, D. (2007). *Agressie tegen holebi's in Brussel Stad*. Brussel: Ministerie van Justitie & Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid voor EHSAL.
- Politie. (2008). *Rapportage homofoob geweld. Politiegegevens: Periode 1 januari - 1 juli 2008*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. (2007) *Kwaliteit in de buurt*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Rijksoverheid. (2007). *Gewoon homo zijn, Lesbisch- en homo-emancipatiebeleid 2008-2011*. Den Haag.
- Rijksoverheid. (2013). *Hoofdlijnenbrief Emancipatiebeleid 2013-2016*. Den Haag.
- Rijksoverheid. (2011). *Hoofdlijnen Emancipatiebeleid: Vrouwen- en homo-emancipatie 2011-2015*. Den Haag.
- San, M., van & Boom, J. de (2006). *Geweld tegen homoseksuelen*. Rotterdam: Risbo contractresearch
- Sampson, R., Raudenbush, S., & Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277 (5), 918-924.
- Sampson, R., & Raudenbush, S. (1999). Systematic Social Observation of Public Spaces: A New Look at Disorder in Urban Neighborhoods. *American Journal of Sociology*, 105 (3), 603-654.
- Sampson, R. (2012). *Great American city: Chicago and the enduring neighborhood effect*. Chicago: Chicago University Press
- Schnabel, P. Bijl R., & Hart, J. de (2008). *Betrekkelijke betrokkenheid, studies in sociale cohesie*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Schuyf, J. (2009). *Geweld tegen homoseksuele mannen en lesbische vrouwen een literatuuronderzoek naar praktijk en bestrijding*. Utrecht: Movisie.
- Sherif, M. (1967). *Group conflict and co-operation*. London: Routledge.
- Sullivan, G., & Jackson, P. A. (1999). Introduction: Ethnic minorities and the lesbian and gay community. *Journal of Homosexuality*, 36 (3-4), 1-28.
- Suttless, G., (1968). *The Social Order of the Slum*. Chicago: University of Chicago Press.
- Swier, C., & Wijkman, M. (2011). Seks op afstand. *Tijdschrift voor Criminologie*, 53 (3), 214 – 226.
- Taylor, R. B., & Covington, J. (1993). Community structural change and fear of crime. *Social Problems*, 30 (4) 374-397.

- Tilburg, T. G. van (2010). Gevoelens van sociale onveiligheid onder ouderen. *Alcohol, sociale veiligheid, empowerment*, 28-41.
- Van de Kaa, D. J. (2013) Homohuwelijk in opmars; steeds rijkere keuze aan partnerrelaties. *Demos*, 29 (3), 1-4.
- Vanderveen, G. (2002). Beleving van veiligheid in de buurt: relaties tussen persoon, buurt en Samenleving. *Tijdschrift voor Veiligheid & Veiligheidszorg*, 1 (1), 32-46.
- Vanderveen, G. (2006). *Interpreting fear, crime, risk and unsafety. Conceptualisation and measurement*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Verplanke, S., Engbersen, R., Duyvendak, J., Tonkens, E., & Vliet, K van. (2002). *Open deuren, sleutelwoorden van lokaal sociaal beleid*. Utrecht: NIZW Uitgeverij.
- Vries, M. de (2005). *De beleving van veiligheid: een onderzoek naar de aard en context van de veiligheidsbeleving van burgers*. Enschede: Universiteit Twente.
- Warr, M. (1984). Fear of victimization: why are women and the elderly more afraid? *Social Science Quarterly*, 65, 681-702.
- Wilson, J., & Kelling, G. (1982). Broken windows. *Atlantic monthly*, 249 (3), 29-38.
- Wittebrood, K & Nieuwbeerta, P. (1997) Wie misdaden pleegt, kan klappen verwachten. De invloed van ouderschap en leefpatronen op de kans slachtoffer van geweld te worden. *Tijdschrift voor de Criminologie*, 39 (4), 341-356.
- Wittebrood, K. (2006). Angstige burgers? de beleving van onveiligheid, in: H. Boutellier en R. van Steden, *Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving* (93-115). Den Haag: Boom Lemma Uitgevers
- Zani, B., Cicognani, E., & Albanesi, C. (2001). Adolescents' Sense of Community and Feeling of Unsafety in the Urban Environment. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 11 (6), 475-489.

Bijlage 1. Overzicht vragen en antwoordcategorieën van de afhankelijke variabelen

<i>Dimensie onveiligheidsgevoel</i>	<i>Vraag vragenlijst</i>	<i>Antwoordcategorieën vragenlijst</i>
Cognitief	‘Heeft u het idee dat er veel, weinig of geen criminaliteit plaatsvindt in uw buurt?’	‘geen antwoord’, ‘geen’, ‘weinig’ of ‘veel’
Cognitief	‘Hoe groot denkt u dat de kans is om zelf slachtoffer te worden van zakkenrollerij zonder geweld?’	‘heel klein’, ‘klein’, ‘niet klein en niet groot’, ‘groot’, ‘heel groot’ of ‘geen antwoord’
Cognitief	‘Hoe groot denkt u dat de kans is om zelf slachtoffer te worden van beroving op straat met geweld?’	‘heel klein’, ‘klein’, ‘niet klein en niet groot’, ‘groot’, ‘heel groot’ of ‘geen antwoord’
Cognitief	‘Hoe groot denkt u dat de kans is om zelf slachtoffer te worden van inbraak in uw woning?’	‘heel klein’, ‘klein’, ‘niet klein en niet groot’, ‘groot’, ‘heel groot’ of ‘geen antwoord’
Cognitief	‘Hoe groot denkt u dat de kans is om zelf slachtoffer te worden van mishandeling?’	‘heel klein’, ‘klein’, ‘niet klein en niet groot’, ‘groot’, ‘heel groot’ of ‘geen antwoord’
Affectief	‘Komt het wel eens voor dat u zich onveilig voelt als u ’s avonds bij u in de buurt op straat loopt?’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’
Affectief	‘Komt het wel eens voor dat u bang bent dat u zelf slachtoffer wordt van criminaliteit?’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’.
Affectief	‘Komt het wel eens voor dat u zich onveilig voelt als u ’s avonds alleen thuis bent?’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’.
Affectief	‘Voelt u zich onveilig in het centrum van uw woonplaats?’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’.
Affectief	‘Voelt u zich onveilig in uw eigen huis?’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’.
Gedragsmatig	‘Ik laat ’s avonds wanneer er niemand thuis is, het licht branden.’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’
Gedragsmatig	‘Ik laat als ik ergens naartoe ga waardevolle spullen thuis om diefstal of beroving op straat te voorkomen.’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’
Gedragsmatig	‘Ik zet indien mogelijk mijn fiets in een bewaakte fietsenstalling.’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’
Gedragsmatig	‘Ik neem waardevolle spullen mee uit de auto’	‘geen antwoord’, ‘zelden of nooit’, ‘soms’ of ‘vaak’

Tabel 4.1 overzicht vragen en antwoordcategorieën afhankelijke variabelen.

Bijlage 2: Beschrijvende statistieken

Table 1. Beschrijvende statistieken over homoseksuele mannen, lesbische vrouwen, biseksuele mannen en biseksuele vrouwen.

	Homoseksuele mannen N = 1207			Lesbische vrouwen N = 738			Biseksuele mannen N = 1148			Biseksuele vrouwen N = 1616		
	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev
Onveiligheidsgevoelens (totaal)	[0-1]	,35	,17	[0-1]	,38	,17	[0-1]	,35	,16	[0-1]	,40	,17
Cognitieve onveiligheidsgevoelens	[0-1]	,22	,16	[0-1]	,23	,17	[0-1]	,21	,17	[0-1]	,22	,17
Affectieve onveiligheidsgevoelens	[0-1]	,18	,27	[0-1]	,22	,28	[0-1]	,16	,25	[0-1]	,25	,30
Gedragsmatige onveiligheidsgevoelens	[0-1]	,72	,29	[0-1]	,77	,27	[0-1]	,77	,27	[0-1]	,82	,25
Slachtofferschap mishandeling	[0-1]	,01	,11	[0-1]	,02	,15	[0-1]	,02	,13	[0-1]	,00	,07
Slachtofferschap bedreiging	[0-1]	,03	,18	[0-1]	,03	,17	[0-1]	,02	,15	[0-1]	,02	,14
Negatieve reacties	[0-1]	,26	,32	[0-1]	,23	,31	[0-1]	,19	,29	[0-1]	,21	,31
Geslacht	[0-1]	,03	,16	[0-1]	,97	,16	[0-1]	,03	,16	[0-1]	,98	,16
Leeftijd	[15-88]	46,87	14,86	[15-87]	48,38	15,99	[15-94]	56,64	17,33	[15-88]	56,07	17,54
Geen onderwijs	[0-1]	,01	,08	[0-1]	,01	,12	[0-1]	,02	,13	[0-1]	,01	,10
Lager onderwijs	[0-1]	,02	,14	[0-1]	,04	,18	[0-1]	,03	,18	[0-1]	,02	,16
Middelbaar onderwijs	[0-1]	,44	,50	[0-1]	,51	,50	[0-1]	,58	,49	[0-1]	,64	,48
Hoger onderwijs	[0-1]	,53	,50	[0-1]	,44	,50	[0-1]	,37	,48	[0-1]	,32	,47
Autochtoon	[0-1]	,80	,40	[0-1]	,85	,36	[0-1]	,86	,34	[0-1]	,88	,33
Westers allochtoon	[0-1]	,12	,32	[0-1]	,09	,29	[0-1]	,09	,29	[0-1]	,08	,28
Niet-westers allochtoon	[0-1]	,08	,28	[0-1]	,06	,24	[0-1]	,04	,21	[0-1]	,04	,19
Sociale cohesie	[0-1]	,50	,36	[0-1]	,54	,36	[0-1]	,55	,37	[0-1]	,56	,37
Zeer sterk stedelijk gebied	[0-1]	,34	,48	[0-1]	,24	,43	[0-1]	,16	,36	[0-1]	,15	,36
Sterk stedelijk gebied	[0-1]	,32	,46	[0-1]	,29	,45	[0-1]	,27	,45	[0-1]	,32	,47
Matig stedelijk gebied	[0-1]	,13	,34	[0-1]	,18	,39	[0-1]	,22	,41	[0-1]	,20	,40
Weinig stedelijk gebied	[0-1]	,14	,34	[0-1]	,19	,39	[0-1]	,23	,42	[0-1]	,23	,42
Niet stedelijk gebied	[0-1]	,07	,26	[0-1]	,11	,31	[0-1]	,12	,33	[0-1]	,10	,31
Voortgang buurt afgelopen 12 maanden	[0-1]	,14	,35	[0-1]	,12	,33	[0-1]	,10	,30	[0-1]	,09	,28
Rapportcijfer leefbaarheid buurt	[1-10]	7,41	1,34	[1-10]	7,47	1,37	[1-10]	7,43	1,25	[1-10]	7,46	1,25

Tabel 2. (vervolg tabel 1) Beschrijvende statistieken over heteroseksuele mannen, heteroseksuele vrouwen, ‘Weet niet/anders’ en ‘Geen antwoord’.

	Heteroseksuele mannen N = 44761			Heteroseksuele vrouwen N = 44130			Weet niet/Anders N = 607			Geen antwoord N = 9501		
	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev	Range	Mean	Std. Dev
Onveiligheidsgevoelens (totaal)	[0-1]	,34	,15	[0-1]	,39	,17	[0-1]	,39	,19	[0-1]	,40	,18
Cognitieve onveiligheidsgevoelens	[0-1]	,21	,15	[0-1]	,22	,16	[0-1]	,22	,20	[0-1]	,22	,19
Affectieve onveiligheidsgevoelens	[0-1]	,14	,23	[0-1]	,23	,29	[0-1]	,26	,31	[0-1]	,24	,31
Gedragsmatige onveiligheidsgevoelens	[0-1]	,75	,27	[0-1]	,79	,25	[0-1]	,78	,28	[0-1]	,84	,23
Slachtofferschap aanval/mishandeling	[0-1]	,01	,10	[0-1]	,01	,08	[0-1]	,01	,09	[0-1]	,01	,09
Slachtofferschap bedreiging	[0-1]	,02	,15	[0-1]	,02	,12	[0-1]	,02	,14	[0-1]	,02	,13
Negatieve reacties	[0-1]	,18	,29	[0-1]	,19	,29	[0-1]	,19	,30	[0-1]	,18	,29
Geslacht	[0-1]	,02	,13	[0-1]	,97	,17	[0-1]	,53	,50	[0-1]	,62	,48
Leeftijd	[15-97]	50,08	16,67	[15-97]	46,24	16,27	[15-90]	55,25	19,59	[15-100]	56,84	15,72
Geen onderwijs	[0-1]	,01	,11	[0-1]	,01	,11	[0-1]	,05	,22	[0-1]	,03	,18
Lager onderwijs	[0-1]	,03	,16	[0-1]	,03	,18	[0-1]	,10	,30	[0-1]	,05	,23
Middelbaar onderwijs	[0-1]	,58	,49	[0-1]	,60	,49	[0-1]	,63	,48	[0-1]	,65	,48
Hoger onderwijs	[0-1]	,38	,49	[0-1]	,36	,48	[0-1]	,22	,42	[0-1]	,26	,44
Autochtoon	[0-1]	,88	,32	[0-1]	,87	,33	[0-1]	,76	,43	[0-1]	,82	,38
Westers allochtoon	[0-1]	,08	,27	[0-1]	,08	,28	[0-1]	,09	,29	[0-1]	,09	,29
Niet-westers allochtoon	[0-1]	,04	,19	[0-1]	,04	,20	[0-1]	,15	,35	[0-1]	,08	,28
Sociale cohesie	[0-1]	,56	,37	[0-1]	,55	,37	[0-1]	,53	,37	[0-1]	,52	,38
Zeer sterk stedelijk gebied	[0-1]	,14	,35	[0-1]	,15	,35	[0-1]	,16	,37	[0-1]	,15	,36
Sterk stedelijk gebied	[0-1]	,29	,45	[0-1]	,30	,46	[0-1]	,27	,44	[0-1]	,29	,45
Matig stedelijk gebied	[0-1]	,20	,40	[0-1]	,20	,40	[0-1]	,18	,39	[0-1]	,20	,40
Weinig stedelijk gebied	[0-1]	,25	,43	[0-1]	,24	,43	[0-1]	,25	,43	[0-1]	,24	,43
Niet stedelijk gebied	[0-1]	,12	,32	[0-1]	,11	,32	[0-1]	,13	,34	[0-1]	,12	,32
Voortgang buurt afgelopen 12 maanden	[0-1]	,09	,29	[0-1]	,09	,28	[0-1]	,10	,30	[0-1]	,07	,26
Rapportcijfer leefbaarheid buurt	[1-10]	7,47	1,20	[1-10]	7,49	1,23	[1-10]	7,21	1,39	[1-10]	7,25	1,35

